PLAN B

Christophe Mailleux

ZICHTZENDING

PLAN B – Christophe Mailleux

Albert: zaakvoerder van meststoffenbedrijf

Aline: weduwe, moeder van Albert

Yves : oudste zoon van Albert

Lorena: Braziliaanse, levensgezellin van Yves

Charlotte: dochter van Albert, speelse jongedame met flair

Kerstmis 1999. De familie Coucke verzamelt zich ten huize van vader Albert (65) en zijn inwonende moeder Aline (85). Albert Coucke heeft drie kinderen: Yves (40), een onderhoudstechnicus die verschijnt in het gezelschap van zijn Braziliaanse vriendin Lorena (38), de afwezige Henri (39) die gemigreerd is naar Amerika en waarmee de vaderband verbroken lijkt en zijn nagekomen dochter Charlotte (28), voor wie het leven één grote speeltuin lijkt te zijn.

Het is duidelijk dat de relatie van Albert met zijn zoon Yves helemaal anders ligt dan die met dochter Charlotte: daar waar hij Yves nog steeds puberale rebellie en opstand verwijt, hemelt hij zijn dochter op en ontneemt haar door bovenmatige verwennerij elke vorm van zelfstandigheid. Dit smeulend vuur wordt aangewakkerd door de rijkelijk vloeiende alcohol, waardoor oude geschiedenissen al snel terug zullen oplaaien. Alberts drang om controle te houden op de familie slaat om naar machteloosheid en het over te laten familiebedrijf Coufer torent als een zwarte schaduw over hen heen: zal het bedrijf deze familieleden kunnen bij elkaar houden?

Plan B is een toneelwerk over goede bedoelingen, geduld en een gebrek aan weerbaarheid, hoop op verandering, misplaatst vertrouwen en de vernietigende kracht van het onuitgesprokene. Ondanks deze heftige thema's is er door de tragikomische vorm volop ruimte voor luchtigheid en zwarte humor.

Tijdstip: Kerstmis 1999.

Plaats: Living, bij Albert thuis: zetels, bijzettafeltjes, kerstdecoratie,… Minimum drie deuren/uitgangen: keuken, hall, eetruimte.

Achteraan in de hoek een kerstboom, waarvan 1/3 (frontzijde) rijkelijk versierd, 1/3 matig gedecoreerd en 1/3 kaal. Tijdens de voortgang van de opvoering zal de kerstboom 180° draaien tot de kale, niet-versierde achterkant vooraan komt.

De auteur suggereert een surrealistische decorachtergrond m.b.v. paletten, met een speelse hoogte/diepteverhouding.

ZICHTZENDING

EERSTE BEDRIJF

Yves: (Komt op van links COTE JARDIN en plaatst zich links vóór de salontafel:) "Nei", N-E-I, zo heette mijn moeder, "Roselinde Nei". Mijn grootvader aan moeders kant had Nederlandse roots, daar hebben ze van die gekke namen. "Nei", dus, en mijn vader, een zakenman, heet "Coucke". Neen, niet die van de shampoo en de pillen; "Albert Coucke", zaakvoerder van "COUFER", "Coucke Fertilizers", een meststoffenfabricant en –verdeler. Ik ben dus opgegroeid in het gezin "Coucke – Nei", maar als je denkt dat alles koek en ei was, laat die gedachte dan maar rap varen. Ons gezin is altijd een woelwater geweest en bij tijd en wijlen heeft het er flink gestoven! Maar… het is mijn thuis.

Charlotte: (Op van rechts COTE COUR, staande vanop de salontafel, zodat ze Yves overschaduwt:) Mijn mama is gestorven, toen ik drie was, in 1974. Veertig was ze toen. Ik heb er niet zoveel herinneringen aan. Foto's, ja, en verhalen die papa vertelde. Mààr, ik heb niks tekort gehad (Yves intussen rechts COTE COUR af); ik heb de kans gehad om te studeren, (Met een lach:) al heb ik er niks van gebakken… ik heb veel kunnen reizen, de wereld kunnen zien… veel leuke dingen gedaan waar mijn vriendinnen stik jaloers om waren. Ik kreeg alles wat ik nodig had: kleding, schoenen, juwelen, handtassen... 'n autootje ook… Ik hoefde maar met mijn vingers te knippen en papa duikelde in zijn portefeuille, zo makkelijk was het. Alsof alles uit de lucht kwam vallen. Neen, ondanks de afwezigheid van mijn mama, heb ik nooit te klagen gehad over mijn thuis.

(Bert op vanuit keuken ACHTER met Aline in rolstoel, Charlotte rechts COTE COUR af)

Albert: Albert is de naam, Albert Coucke. Bertje voor de vrienden… voor die ene dan, die ene van de twee die overblijft. Mijn beste makker was Richard – al jaren dood, maar wij zouden voor elkaar door een regen van kogels gelopen hebben. Ach, als je in het leven succesvol bent, naam maakt – een goeie naam! - is er veel jaloezie en zijn er weinig echte vrienden. Meer is daar niet over te zeggen. (Pauze. Wijst op Aline:) Mijn moeder: Aline, een sterke vrouw. Heeft altijd hard gewerkt. Een berin, zeiden ze in 't dorp. Aline de Berin. Echt. Sterk als een beer: sliep weinig, had kracht voor tien, kon zich vastbijten om haar doel te bereiken. Ze was een doorzetter, voor geen kleintje vervaard. (Pauze) Maar euh… de tijd neemt alles terug. Pas op, die rolstoel, heeft ze niet de hele dag door nodig, hoor: een stevige constructie, mijn moeder. Die rolstoel: slechts af en toe - als de vermoeidheid haar in de benen bijt en echt vaak gebeurt dat niet.

Aline: Af en toe. En zevert zo niet en rol mijn karretje naar ginder, naast de zetel. Of ik spring eruit en doe 't zelf.

Albert: Ja, moe. Wees toch niet zo ongeduldig. (Verplaatst de rolstoel). Voilà. Hier?

Aline: Ja, hier, zoon. Merci. Of euh… (Kijkt rond) wààr zit Yves straks?

Albert: Moe, dat is hier geen schouwburg met genummerde plaatsen; weet ik veel waar Yves en Lora gaan zi…

ZICHTEXEMPLAAR

Aline: Lorena.

Albert: Wie kan dat onthouden? … *Lorena*, gaat zitten.

Aline: Lorena. Dat is toch niet moeilijk?! Lorena. Gelijk "Laura" of "Lore", maar dan ietsje anders. Lorena.

Albert: Gelijk "Tuur" of "Willy", maar iets anders. Wel, ik kan het niet onthouden, die buitenlandse namen. Brazilië, alstublieft zeg, alsof hier geen vrouwen rondlopen.

Aline: Ge *wilt* het niet onthouden, Albert. Gij zijt in stuit geboren – averechts - en ge zijt altijd averechts gebleven.

Albert: Wel, dan had je 't moeten overdoen, de bevalling, in de andere richting.

Aline: 't Is toch een lief kind, die Braziliaanse schone?

Albert: We hebben hier volop appelen en peren en de mensen willen bananen en kokosnoten. Versta jij dat? Het loopt hier vol prachtige appelblosvrouwen, en *mijn* zoon komt met een ananas naar huis.

Aline: Nu ge over ananas begint: is dat eten in orde?

Albert: Ja, moe. Dat is in orde. Dat is al de derde keer dat je ernaar vraagt. Het eten wordt gebracht, straks. Het is besteld - het is in orde - het komt!

Aline: Ja… Dat ken ik. Op mijn verjaardag liep het ook in 't honderd. Hij was het vergeten, uwe "tracteur" toen…

Albert: Traiteur.

Aline: … ik tachtig werd. Die schone "tracteur" was het vergeten. Maar ik niet, hoor! Ik vergeet niet. En dat gij opnieuw bij diezelfde "tracteur" bestelt, dàt begrijp ik niet.

Albert: *Traiteur*, moe. Trai-teur.

Aline: Tracteur. Van "tracteren".

Albert: En hij was het niet vergeten, mijn bestelling was niet aangekomen. Een probleem met de computer; de internetverbinding was verbroken en de mail is ergens onderweg verloren gegaan.

Aline: Computer, pfff. Niets zo gemakkelijk als 'n telefoon: ge neemt de hoorn, ge draait een nummer en ge weet direct of ge verbinding hebt of niet. (Pauze, terwijl Albert links en rechts een en ander schikt) Allez, hier zitten we, zie. Zal de wereld nu vergaan? Niet dat het voor mij van veel belang is, hoor, maar ik weet het graag.

Albert: (Poetst intussen de glazen op) Bijlange niet. Waarom zou nu opeens de wereld vergaan?

ZICHTZENDING

Aline: Ja, ’t jaar tweeduizend staat toch voor de deur?! Nog ’n paar dagen en we zijn tweeduizend. Ze zeggen toch dat de computers zich erin gaan verslikken? En dat alles gaat vastlopen. Treinen en luchthavens en… alles. Dat kernraketten uit zichzelf zullen opstijgen, verkeerslichten uitvallen. En dat de aarde ook zijn beste tijd gehad heeft. Alles moet altijd kapot. (Pauze) Alles gààt kapot.

Albert: We zullen daar volgende week nog eens over spreken. Allez, als we er nog zijn, hé moe…

Aline: Lach er maar mee. Komt Henri?

Albert: Henri zit in Amerika.

Aline: Het is lang geleden dat ik hem nog gezien heb, mijn jongste kleinzoon. ’t Zou passen als hij erbij zou zijn, Henri, zo net vóór de wereld vergaat.

Albert: Hij zit in Amerika.

Aline: Hij zal zeker al erg veranderd zijn. Die jongemannen veranderen snel. Misschien herken ik hem niet eens meer. Heeft hij een baard of zo. Of een bril, zo’n Amerikaans model. Of ’n cowboyhoed, als J.R.

Albert; Hij komt niet, zeg ik.

Aline: Ja, ja, ik hoor het wel. Misschien beter zo, dan kunt g’er geen ambras mee maken.

Albert: (Verontwaardigd:) Ambras? Ik?

Aline: Ja, gij. Kust uw twee “pollekes” dat Yves nog langskomt. Het draait altijd op ambras uit met u.

Albert: Is dat zo? (Snuift) Dat heb ik dan waarschijnlijk van mijn moeder.

Aline: Nochtans, vroeger waart ge zo niet: ge waart een braaf kind. ’t Is maar vanaf uw twee jaar mis beginnen gaan. (Peinzend:) Henri…, Rikske, zo’n goeie jongen… en nu is hij zo ver weg. Amerika. Als ik die ooit nog ontmoet, zal ’t in de hemel zijn.

Albert: (Laat haast een glas vallen) Ah, jij gaat er van uit dat je in de hemel terechtkomt..? Ik ben daar nog niet zo zeker van.

Aline: Ah, neen?

Albert: Neen, hoor. Alsof jij levenslang een engeltje geweest bent. Nog niet dement, maar wel vergeetachtig?!

Aline: Och. Ik weet één ding: als ik vóór u door de hemelpoort ga, klop ik er een spieke onder.

(De deurbel)

Albert: Sint-Pieter, hij komt u al halen.

Aline: Ik doe open! (Wipt uit de rolstoel en beent af)

ZICHTZENDING

Albert: (Roept haar na:) Doe ze de groeten daar boven... Of beneden…! Dat zal misschien de traiteur zijn. (Hij maakt aanstalten om te gaan kijken, houdt dan in:) Of Yves en Lora… Leona... Lenora… Enfin… want, Charlotte, Lotje heeft een sleutel, mijn dochter hoeft niet aan te bellen.

(Gestommel en gepraat op de gang. Aline op, met Yves en Lorena)

Aline: Daar staat hij, uw vader, geef die fles maar aan hem. Ik laat ze toch maar vallen.

Yves: Sorry dat we een kwartiertje te laat zijn. Het was haasten. Hierzie, pa (Geeft de fles wijn), op een gezellige kerstavond. Een lekker wijntje om op een rustig moment van te genieten.

Albert: Rustige momenten heb ik niet. (Bekijkt de fles:) Carmenère. Waar heb je dit spul gevonden?

Yves: (Verheugd:) Zuid-Amerikaans. Chili, om precies te zijn. 't Is een bijzondere uitgave, en van een bijzonder jaar, vertelde de wijnhandelaar me. Beperkte oplage, enfin.

Albert: Carmenère, dat is slecht voor mijn knieën, die druif staat erom bekend kristallen te vormen tussen de gewrichten, en ik ben al wat reumatisch.

Lenora: Dag Albert

Albert: Dag Lenora.

Lorena: Zeg maar Lorena.

Albert: Dat zei ik toch.

Yves: Je zei "Lenora".

Albert: Wel, dat zei zij toch ook, zo heet ze toch?!

Yves: Lorena. Je zei "Lenora".

Albert: Ja?

Yes: En ze heet "Lorena".

Albert: Ja..? (Begrijpt het probleem niet) Ik hoor het verschil niet. "Fons" had makkelijker geweest. Ik zal de fles in de keuken zetten – kan nog van pas komen, voor een wijnsausje of zo. (Af met fles wijn)

Yves: Zo. Héhé. Is Charlotte er nog niet?

Aline: Neen, die komt er zo aan.

Yves: Ah bon, en wij ons maar als de wiedeweerga haasten. We hebben de benen van onder ons lijf gerend om hier op tijd te geraken.

Albert: (Off:) Het is hier toch geen luchthaven. Zo stipt hoeft het allemaal niet.

ZICHTZENDING

Yves: (Tegen Lorena:) Dat was bij mij wel anders geweest. Drie minuten te laat en hij stond al met zijn wijsvinger op zijn uurwerk te tikken.

Albert: (Off:) Wat zeg je? … Yves?

Yves: Niks! Niks.

Aline: (Roept:) Dat hij op zijn kop kreeg als hij te laat kwam!

Albert: (Op:) Je overdrijft. Als je te laat kwam op een officiële plechtigheid, ja, dan misschien wel. En terecht. Terecht.

Yves: Op een officiële plechtigheid? Ben ik ooit te laat gekomen op een offi…?

Albert: Jij was bij je geboorte een week over tijd..! Moe, kom eens, doe jij de whisky in de cocktailsaus, want anders vind je ’m weer te straf.

Aline: Niet straf genoeg, wil je zeggen. (Beent af naar keuken. Off:) Geef die fles eens…

Yves: Ik, te laat op mijn geboorte?! Misschien op de verkeerde plaats…

Lorena: (Wijst op de rolstoel) Waarom heeft ze eigenlijk een rolstoel?

Yves: Voor haar ziekte.

Lorena: Ziekte? Ah. Of haar leeftijd?

Yves: Haar ziekte. Ze lijdt aan… (Fluisterend:) opportunisme.

Lorena: Ken ik niet.

Yves: (Fluisterend:) Chronisch op-por-tu-nis-me. Erfelijk. Een familiekwaal. Ik hoop dat ik ervan vrijgesteld blijf.

Lorena: Ik spreek al goed die Nederlands, maar ziektenamen is moeilijk. Erge ziekte?

Yves: Ongeneeslijk. Je neemt het mee in je graf. Op-por-tu-nis-me: er bestaat geen vaccin, dus kijk uit dat je d’er nooit mee besmet geraakt.

Albert: (Op met schotel hapjes) Hier, neem al ’n toastje. (Duwt de schotel in Yves’ handen). Die met garnalen, cocktailsaus en bieslook komen nog. Glazen. (Wijst op klaarstaande champagnefluiten) Heb ik. Kan het nog even wachten, de champagne? Tot Lotje er is? Ja, natuurlijk kan dat, even op je zus wachten. Wat ’n vraag… En sta er niet zo standbeeldachtig; ga eens rond met die toastjes. Vooruit, actie! (Af)

(Yves kijkt verbaasd naar de schotel in zijn handen. Biedt Lorena een hapje aan)

Lorena: Dank u, amado. [Portugees: lieverd]

(Yves neemt ook een hapje, loopt een rondje om Lorena en biedt haar opnieuw een hapje aan)

Yves: Ga eens rond, zei hij. Die gele zijn lekker. (Neemt er nog eentje, met de mond vol:) Kwip… cujy…

ZICHTZENDING

Lorena: Kwip?

Yves: (Knikt:) Cujy. Met jappel. (Slikt) Appel.

(Ze lachen beiden)

Yves: Ik krijg er dorst van. (Roept:) Pa, is er niets te drinken?

Albert: (Op met servetten) Servetten…

Yves: Dat krijg ik niet doorgeslikt.

Albert: …Servetten was ik vergeten.

Yves: Pa, heb je niks te drinken, vroeg ik? Die toastjes schuren mijn keel en ik was al uitgedroogd van me te haasten.

Albert: Straks, als uw zus d'er is. Beheers je. Zelfdiscipline! Hier, Lenora. (Geeft de servetten).

Lorena: (Wil corrigeren, maar met de mond vol lukt het niet). Lor… (Albert intussen weer af) …ena…

Yves: Gezellig, he. (Lorena veegt wat saus van Yves' mond, hij stopt 'n toastje in de hare). Ik had beter vooraf thuis al iets gedronken. Staat er hier geen vaas die ik kan leegdrinken? Desnoods een luchtverfrisser, dan heb ik meteen een frisse adem.

Lorena: Ja, Laven-dèl.

Yves: Lavèndel. (Ze lachen beiden)

Aline: (Op:) Zou ik toch eens niet bellen?

Yves: Naar wie? Naar de drankenhandel?

Lorena: Naar Charlotte? Ach, ze komt wel. Maak je niet zorgen, Aline.

Aline: Naar de "tracteur". Ik ben er niet gerust in. Ik zou graag nog eten, voor de wereld vergaat. Doodgaan met 'n lege maag, da's niks voor Aline de Berin.

Yves: (Biedt haar 'n toastje aan) Hier. Eet maar.

Aline: (Wuift het weg) Te vettig, da's voor jullie. Ik wacht op die garnaalbeesten met cocktailsaus. (Albert op met ijsemmer en champagnefles) Bel ik?

Albert: Bellen? Naar wie? Waarom?

Lorena: (Ernstig:) Ze wil naar de tracteur bellen.

Albert: (Bitsig:) Niet met mijn moeder spotten, he, jij. (Lorena schrikt, dan tegen Aline:) Wacht af, hij komt wel. We hebben nog tijd.

Aline: Ge weet, zoon, ik wil op tijd aan tafel. En voorgerecht – hoofdgerecht – dessert: alles vlak achtereen, he, geen gelanterfant. Ik sta op mijn uur.

ZICHTZENDING

Albert: (Kort:) Ja, al meer dan tachtig jaar. Je kan er voor mijn part al gaan zitten, he moe. Rol je karretje al naar de tafel als je dat wil, maar wij gaan eerst nog aperitieven. Zodra Lotje er is. (Beent intussen zenuwachtig rond, schikt glazen, onderleggers, etc… Voor zichzelf:) Dat gesakker over dat eten maakt me kiekenzot. Alsof dàt het belangrijkste is…

Yves: Neen, drinken is nog belangrijker…

Aline: (Tegen Albert:) Amai, zeg. Ge zijt precies nerveus. Omdat de "tracteur" niet komt opdagen en we volgende week allemaal dood zijn..? Ochottekes.

Albert: Ik wacht op mijn dochter. Is dat abnormaal?! We feesten als we *compleet* zijn.

Aline: (Tikt op haar hoofd:) Gij zijt volgens mij nog nooit compleet geweest. Brompot. Wat er de laatste tijd met u aan de hand is…! Ge werkt teveel. (Tegen Yves) Nog iets van uw broer gehoord, hoe gaat het met Henri?

Yves: Oh, die voelt zich prima in zijn vel tussen die Amerikanen. Volgende zomer gaan we ernaartoe en daarna reizen we door naar haar (Doelend op Lorena) thuisland Brazilië. Zes weken familiebezoek. We hebben ons spaarpotje klaar. Het zal nogal een weerzien worden. Ik wil met eigen ogen zien hoe groot mijn kleine broertje geworden is.

Lorena: Ik ook, ik kijk er ook naar uit. Het is al een jaar geleden dat ik mijn ouders en broers en zussen nog gezien heb. Een jaar! En de buren, en vrienden… Maar we telefoneren wel vaak en alles gaat goed met hen.

Aline: Volgende week speelt dat geen rol meer, meiske, dan zijn we allemaal om zeep.

Lorena: Om zeep? (Tegen Yves:) Naar de winkel om zeep?

Aline: Dood. Kapot. Gras op de buik. Fwiet. De kop af.

Lorena: Oh..? Waarom dat zal zo zijn?

Albert: Mijn moeder denkt dat we in het jaar tweeduizend allemaal zullen vergaan. De millenium-mug zoals de computerspecialisten zeggen.

Yves: Bug. Milleniumbug.

Albert: Mug. Mùg. Millenium-*mug*.

Yves: Bug, pa. Een bug is een programmeerfout. In de computers. "Bug", dat is Engels voor ongedierte.

Albert: Wel, een mug is toch ongedierte.

Yves: Laat maar…

Aline: Ongedierte moet ge uitroeien.

Yves: Maar wanneer is iets ongedierte, oma? Een bij in je glas cola is ongedierte, maar als ze honing maken dàn zijn 't nuttige diertjes.

ZICHTEXEMPLAR

Aline: Zwijg me van bijen. Ik heb eens een ferme steek gehad en ik kreeg dat… dat anker niet uit mijn vel.

Lorena: Anker? “Angel”, toch?

Aline: (Kordaat:) Wij zeggen “anker”.

Yves: En volgens Hitler waren zelfs de Joden ongedierte..?

(Aline kijkt weg. Pauze)

Albert: Gaan we ’t over ongedierte hebben, op Kerstavond?

Lorena: Kerstavond is familiemoment. Heel euh... importante [Portugees: belangrijk].

Albert: Ah, voilà! Importante. “Importante” zegt de import-tante.

Yves: Pa, alstublieft... (Zet intussen de schotel weg)

Albert: Sorry, ik liet me even gaan. Vrije associatie, zoals dat heet. Slaat nergens op. Moe, niet in slaap vallen, he. Zo meteen komt ons Lotje binnenvallen en dan vliegen we d’erin.

Aline: Jaja.

Yves: Ik kijk ernaar uit. Als ik tegen dan niet versmacht ben van dorst. Morgen in de krant: “Man sterft onder kerstboom door uitdroging. Naar verluidt kreeg de boom meer water dan het slachtoffer”.

Aline: Dorst, dorst… Gij weet niet wat honger en dorst is, gij. In de oorlog, he…

Yves: Jij toch ook niet?! Je hebt in moeilijke tijden altijd goed gegeten.

Aline: Alsof gij d ‘erbij waart.

Yves: Uit goeie bronnen, oma…

(Er klinkt offline gestommel)

Aline: Ik hoor wat in de hall? De “tracteur” steekt ons kroketten toch niet één voor één door de brievenbus? Albert… ga kijken?!

Albert: (Nerveus:) Ik zal er een frietketel onderzetten, he.

Yves: Dat zal Charlotte zijn. Eindelijk. Ik verga van de dorst. Ik heb een keel als een steengroeve, zeg, dat is niet meer menselijk. En geen mens dat er iets om geeft…

Lorena: Ik wel hoor, amado.

Yves: Jij bent geen mens. Jij bent een godin.

(Aline gaat in haar rolstoel zitten)

Charlotte: (Op, modieus gekleed, stralend en vrolijk:) Dag allemaal! Ho, het is nat buiten. Brrr, wat een weer. Dag papa (Omhelst Albert, geeft hem een stevige knuffel)

ZICHTZENDING

Albert: Lotje. Meisje toch.

Yves: Een meisje van *achtentwintig* intussen, hoor.

Albert: Lotje, Lotje, mijn groot lot.

Charlotte: (Maakt zich vrij uit Alberts armen, geeft Aline een zoen) Oma… In de rolstoel?

Aline: Ja, meisje. (Ietwat aangedikt:) De natuur heeft geen medelijden met oude, zwakke mensen.

Charlotte: Maar, zit je niet liever in de zetel?

Aline: Mijn rug, meiske, de rolstoel is beter voor mijn rug. En ik geraak er makkelijker uit. Die zetels van je pa zijn niet op mijn maat gemaakt: te breed, te diep, te hoog… Met oude beesten houdt de boer geen rekening, he. Maar volgende week gaan we toch allemaal kapot.

Charlotte: Kapot? (Lachend:) Oma, toch. (Omhelst dan Yves en Lorena gelijk) Dag mijn broertje. Dag Lorena.

Albert: Ho! Het is Le-o-no-ra, meisje.

Yves & Lorena: Lo-re-na!

Albert: (Tegen Aline:) Zie je, ik krijg er kop noch staart aan. Zullen we haar "Germaine" noemen, tot ieders gemak?

Charlotte: (Nog steeds in omhelzing met Yves en Lorena) Hmm, wat hebben jullie 't lekker warm.

Yves: En jij hebt 'n koude neus. Wegwezen met die ijspegel. (Duwt haar speels weg). Vooruit, pa, kom op met die champagne. 't Heeft lang genoeg geduurd. Uw poppetje is er, dus schiet nu eindelijk die kurk maar van de fles of je zit hier seffens met een lijk.

Aline: Maakt niet uit, volgende week…

Albert: Jaa-aaa! (Neemt de fles uit de koeler) Nu jij er bent, Lotje, is de familie compleet en kan de fles open. Je ziet er goed uit, meisje. Zoals altijd, he. Mooi kleedje, trouwens, staat je beeldig. Je bent net een filmsterretje.

Charlotte: Oooh, dank je, papa. Hoe lief! (Defileert even) Ik ben helemaal in 't nieuw.

Yves: Dat zeg jij iedere keer als we je zien, "helemaal in 't nieuw". De kassiersters bij Delhaize trekken een ferm loon, lijkt me. Nieuwe kleren, nieuwe schoenen, nieuwe handtas ook…?

Charlotte: (Met een grote smile:) A woman is closest to being naked when she is well-dressed.

Yves: Krijg nu de stuipen…

ZICHTZENDING

Albert: Allez, ik krijg die verrekte folie niet los…

Yves: Geef hier, pa. Kom, laat het vooruitgaan.

Albert: Laat me… Ik doe ’t zelf wel… 65 is niet afgeschreven, hoor… Die betutteling altijd… (Knoeit, zoekt een opening in de folie). Al die overbodige verpakkingen… (Stopt zijn activiteit:) Weet je hoeveel je kan besparen door die onzin weg te laten? Dat gaat om een paar cent per fles… maal zoveel flessen op jaarbasis... allemaal winst die ze laten schieten. Om van de afvalberg maar te zwijgen. Verspilling van grondstoffen…

Yves: Doe verder, pa. Maak die fles open.

Aline: Gebruik je tanden, Albert.

Albert: (Bits:) Geef de jouwe even, moe… (Prutst verder:) Normaal zit er toch zo’n lipje aan?!...

Yves: Zal ik toch maar…

Albert: Laat me…! Ik trek mijn plan! (Prult, binnensmonds:) Godverrrr…Dan sta ik nog in mijn eigen schaduw… zie ik helemaal niets… waar-zit-dat-klotelipje…!

Charlotte: Geef hier papaatje. (Hij geeft de fles meteen af).

Albert: Dank je, meisje, om me van dat gepeuter te verlossen. Toch iemand die bijspringt.

Charlotte: Als mijn nagel breekt en ik opnieuw naar de manicure moet, stuur ik je de rekening wel op.

Albert: Je doet maar, kind.

Yves: Doe je dat anders ook niet?

Charlotte: (Heeft de folie rond de flessenhals verwijderd) Voilà. Zo makkelijk gaat dat. De kurk losmaken moet je zelf doen. De laatste keer dat ik ’t deed, schoot ik bij mijn vriendin het glas uit haar bril.

Yves: ’n Scheetje…

Aline: Wablieft?

(De kurk ploft)

Yves: … Of ’n plof. ’t Is dus een plof. Tegen de etiquette in.

Aline: Ah, de fles bedoel je.

(Albert schenkt intussen de glazen vol)

Charlotte: En ik heb groot nieuws: ik heb gisteren nog met Henri gebeld. Bijna een uur lang.

Albert: Een uur? Weet jij wel wat dat kost? Een uur naar Amerika…

ZICHTZENDING

Charlotte: (Wuift zijn gezeur weg:) … Hij heeft dat huis gekocht in New York. Tof, he.

Lorena: Dat witte huis met het zwembad? Hij had er foto's van gestuurd. Met een groot terras. En die bomen errond, zo mooi!

Aline: Die foto's heb ik nog niet gezien. En ik ben zo wild van foto's.

Albert: Hij ziet het groots, uw broer Rikske.

Charlotte: In Amerika zien ze *alles* groots, papa. Trouwens, is er iets mis met de dingen groots zien? (Albert deelt intussen de glazen rond, beginnend bij Charlotte, vervolgens Aline, Yves en Lorena) Jij zag destijds toch ook de dingen groot? Van een kleine meststoffenverkoper tot fabrikant.

(Yves taart intussen dorstig naar zijn glas)

Aline: Hij heeft zelfs zijn concurrent Van Den Brande opgekocht, om alleen te zijn in de streek. En dan na een paar maanden zijn prijzen ferm verhoogd.

Albert: Zaken doen is strategie. Een imperium bouw je niet op sympathie. (Yves steekt glas op ten teken van een toost) Van Den Brande heeft me acht jaar omzet gekost. Acht jaar. Hij is er ook niet slechter van geworden. Zijn villa al gezien? Zijn paardenstallen? Hij heeft met dat kapitaal een tuincentrum opgestart, waar hij nu *mijn* meststoffen aan de man brengt (Yves steekt weer het glas op): iedereen is er beter van geworden, wat moet je nog meer? Bon. Iedereen heeft een glas. Toasten we? Op…?

Yves: (Met het glas op, de lippen natmakend:) Ah: op kerstavond.

Lorena: Op ons. Familie.

Charlotte: Op de business, het zakendoen.

Aline: Wel… (Schouderophalend:) Op het jaar tweeduizend, zeker.

(Ze klinken, proeven)

Charlotte: Hmm, dat drink ik graag, champagne. Daar hou ik zelden of nooit een kater aan over.

Lorena: Drink je zo vaak champagne, Charlotte?

Charlotte: (Voor zichzelf:) Je moest eens weten… (Opgewekt:) Elke dag moet gevierd worden!

Yves: Champagne, daar komen wij niet zo vaak aan toe, he Lorena? Enkel bij feestjes.

Charlotte: Wat drinken de Brazilianen zoal dan?

Lorena: Caipirinha. En frisdrank ook, bijvoorbeeld guarana antarctica. Wordt gemaakt van zaadjes van klimplanten, bevat veel cafeïne.

Yves: Een echte booster, een oppepper.

ZICHTZENDING

Lorena: En bieren, ook: Brahma, Skol, Bohemia. Niet zo'n straffe of lekkere als hier, maar best te drinken. Hier, ik drink graag Duvel. En is raar maar waar: na drie Duvels, ik ben in de hemel.

Yves: Naar ik mij herinner, *wèèt* jij na drie Duvels niet meer waar je bent.

Albert: Niets zo lekker als een echt Belgisch bier. Aan de Belgische kwaliteiten kan geen buitenlands spul tippen. Wij hebben niks nodig van over de oceaan.

Yves: (Tegen Lorena:) En zeggen dat hij elke morgen een banaan eet. En soms kiwi. Maar, dat komt niet van over de oceaan, maar gewoon uit de supermarkt.

Aline: Waar zijn die garnaalbeesten eigenlijk? Albert? Die beesten?

Albert: Wat? Oh, de garnalen… Vergeten. (Gaat af)

Lorena: (Tegen Charlotte) Volgende zomer gaan we naar Amerika en Brazilië. De familie bezoeken. Misschien dat Henri dan al in zijn nieuwe huis woont.

Charlotte: Natuurlijk woont hij er dan al. In Amerika weten ze van aanpakken, daar gaan geen maanden overheen. Zeg, dan kunnen jullie er meteen ook gaan zwemmen. Oh, kan ik niet mee? Wij met zijn drietjes. Dat zou leuk zijn. Ja, ik zie het al helemaal zitten!

Yves: Wij hebben ons spaarpotje al aangelegd. Die vluchten kosten wel wat geld, zusje.

Charlotte: (Speelt, theatraal:) Papaatje… heb jij niets te bieden…

Albert: (Op met schotel hapjes, ernstig:) Natuurlijk, meisje, hier neem maar 'n hapje. Verse garnalen, eigenhandig manueel gepeld met mijn handen...

Yves: Zelf handmatig gedaan?

Albert: (Boze blik, negeert Yves' opmerking:) … En zelfgemaakte cocktailsaus.

Aline: De garnalen..! Geef hier die schotel. Ik hou die wel vast. Geef! (Rolt van hen weg, eet intussen)

Charlotte: Ik bedoelde wat anders, papa. Een vliegticket naar Amerika.

Albert: Amerika, Amerika..? Wat ga je daar zoeken, meisje, zo ver weg?!

Charlotte: Henri bezoeken.

Albert: Henri? Enfin, als het maar een retourtje is. Een enkel ticket betaal ik niet. We zullen het er bij gelegenheid nog wel eens over hebben, meisje.

Charlotte: Waarom ga je niet een keer mee, papa? Hij is tenslotte je jongste zoon, één van je drie kinderen, weet je nog?

Albert: (Kort:) Geen tijd. (Lief:) De zaak vraagt mijn volle aandacht.

Charlotte: Je zou de zaak overlaten, papa, focussen op andere dingen.

ZICHTZENDING

Yves: Laat hij de zaak over?

Albert: Bovendien, Henri en ik... wij… wij denken te verschillend. We hebben te vaak conflicten. Voor ons beider vrede is het beter zo: je moet geen twee rammen in dezelfde wei zetten.

Yves: Pa, laat je het bedrijf over?

Albert: Dat… dat weet ik nog niet, daar moet ik nog over slapen. Zo'n bedrijf, dat is als een kind, dat geef je niet graag uit handen. Dat begrijp je toch, Yves, "als een kind"? Je hebt er geen maar… ik neem aan… he? Het belang van kinderen, *kleinkinderen* ook...

Yves: Eén van je kinderen zit anders wel in Amerika… ook ver uit je zicht… en je kijkt er niet eens naar om… Je tweede zoon, pa..! Hoe lang is het geleden dat je 'm nog gesproken hebt? Vijf jaar? Zes?

Albert: Yves, dat ligt anders: Amerika is *zijn* keuze, niet de mijne. Het bedrijf zal *mijn* keuze zijn. Henri en ik hebben elkaar niets meer te vertellen: laat dat de conclusie zijn.

Aline: Zeg, gaan jullie niet zitten? Ik zit en iedereen staat recht. Ik voel me als een panda in de dierentuin.(Iedereen gaat zitten, behalve Yves) Subiet gaan jullie nog nootjes gooien.

Yves: Een panda eet geen nootjes. Een panda eet bamboe.

Aline: En toch zijn er bezoekers die met nootjes gooien, he…

Lorena: Je bent alleen, Charlotte. Nog altijd single ? Nog steeds niet getrouwd?

Charlotte: *Terug* single, Lorena. Maar ik vind het lief dat je vraagt "nog *steeds* niet getrouwd". Als je zou vragen "waarom ben je nooit getrouwd *geweest*?" zou je me oud vinden.

Yves: Jij had toch kennis met die… die Luc? Heette hij niet Luc? Die man waarmee je naar Kenia bent geweest?

Charlotte: Dat was Mike, niet Luc. Luc was ervoor. Maar Mike... tja, papa, vond hem ook maar niks.

Yves: Ah? Moet papa d'er ook mee kunnen slapen?

Aline: Dat was geen type voor haar.

Yves: Oh, en oma ook al? Met drie in een bed?

Lorena: Manège a trois, ze zeggen, denk ik, he.

Yves: Ménage. Ménage à trois. Manege is voor paarden.

ZICHTZENDING

Albert: Mike, dat was een metser. Ik heb niets tegen bouwvakkers, die lui werken hard, zorgen voor huisvesting, maar dat volk is… te buut. Bouwvakkers zijn te ruw voor haar. Mijn parkietje in de hand van zo'n King Kong, dat gaat toch niet?!

Yves: Ah zo. En wat moet ze dan? Een pianist, met frivole vingers? Een masseur?

Charlotte: (Met 'n knipoog:) Doe maar 'n diamantslijper.

Yves: Zusje, jij moet niet alles voorleggen aan pa. Je moet doen waar je je goed bij voelt, *je hart volgen*, je geweten, je gevoel, alles wat in je zit… maar niet je pa. Zeker niet je pa.

Albert: Je lijkt wel Henri; altijd lijnrecht tegen mij ingaan.

Lorena: Voor liefde, er bestaat geen wet.

Yves: Ik verkondig mijn mening, en soms is dat een andere dan de jouwe.

Aline: Meestal.

Charlotte: Zo erg is het niet, hoor: papa steunt en geeft goeie raad, he papa.

Albert: Zo is dat. Jij wil toch ook niet dat ze ongelukkig wordt, je zus? Zou je dat willen, dat ze bij een slechte man terecht komt? Een dronkaard die haar afranselt? Haar slecht behandeld, haar verwaarloost of misbruikt? Neen, toch?!

Lorena: In Brazilië wij zeggen: een vrouw hoort niet geslagen te worden, zelfs niet met een bloem.

Yves: Pa, zoals jij haar geliefden selecteert, wordt ze een oude vrijster…

Charlotte: Dank je, dàt wou ik net niet horen…

Yves: … en dan is de vraag of ze daarmee gelukkig zal zijn.

Lorena: "Mais vale andar só que mal acompanhado", zeggen wij.

Albert: Daar versta ik geen ballen van. In 't Nederlands?

Lorena: "Het is beter alleen zijn dan in een slechte gezelschap".

Albert: Ah, voilà, kijk! De waarheid drijft boven. Zelfs Lo… Le…. dinges hier, uw vriendin denkt er zo over.

Aline: Charlotte is Albert zijn enige dochter. Een nakomertje. Je weet toch hoe dat gaat, Yves. Het "kakkenestje". Stel je voor.

Yves: Ik hoop dat je snel de ware mag treffen, zusje, en in 't huwelijksbootje mag stappen, gelukkig worden. Weg vanonder vaders vleugels.

Lorena: Zoals de prins… Filip en Mathilde begin deze maand… zo romantisch. Een sprookjeshuwelijk.

ZICHTZENDING

Yves: Romantisch? Het leek wel een promo van de doe-het-zelf: een stijve hark tegen een tuinpaal. Een koude bedoening was het, d'er was niets warms aan.

Aline: Pak nog 'n toastje met garnaal, vóór ik ze al allemaal heb opgegeten.

Yves: Dank je. (Sarcastisch:) Het maakt niet uit welk van de twee ik neem..?! (Eet) En wat ging er fout met die Wim? Dat was een toffe kerel, toch? Hij had stijl, kon dansen en koken, was een man van de wereld, een handige doe-het-zelver, had een eigen bedrijfje… De ideale all-round man. *Wat kon daar nu tegen zijn..?* Een ingegroeide vingernagel? Hamertenen?

Albert: Hij werkte in 't buitenland.

Yves: (Cynisch:) Ah! Hoe schaamteloos! Inderdaad: totaal onbetrouwbaar! Zoiets *moet* leiden tot drankmisbruik én huishoudelijk geweld.

Charlotte: We zagen elkaar niet veel. Het was altijd een heel gedoe om bij elkaar te zijn.

Albert: Die man zat voor zijn werk altijd in Duitsland. Niet in Aken, he, in München. München. Weet je München liggen?

Yves: (Zucht) Ja, pa, dat weet ik: waar het de laatste keer ook lag. Jij was bang dat ze in München zou gaan wonen, ver van het ouderlijke nest? Ver van je alziend oog?

Albert: Je moet relaties niet moeilijker maken dan ze al zijn. 't Is al complex genoeg om elkaar te *begrijpen*, laat staan dat je amper de kans krijgt om met elkaar te *praten*. Trouwens, jij weet intussen toch ook hoe moeilijk het is met 'n buitenlander.

Yves: Een *buitenlander*. Beschouw jij Lorena nog altijd als een buitenlander? Na drie jaar?

Albert: Noem het zoals je wil, maar 't blijft toch een Braziliaanse?

Lorena: Moeilijk? Waarom zegt hij dat je moeilijk hebt met mij?

Yves: Ik heb het niet moeilijk met jou, Lorena. Integendeel. Je bent het beste wat me al overkomen is, geloof me.

Albert: Ik hoorde toch van Charlotte dat een en ander… enfin, aardig in de soep draait, zeg maar.

Yves: Jij hoort wat je wil horen, pa. Lorena heeft problemen om hier *werk* te vinden, omdat men haar diploma niet naar waarde wil schatten. En ze de taal nog niet optimaal beheerst. Dat werkt wel eens op haar gemoed en die frustratie moet ze kunnen uiten. Verder loopt alles gesmeerd tussen ons.

Charlotte: En heimwee. Toch, Lorena?

Lorena: Saudade[Portugees: Heimwee]? Natuurlijk! Mijn broers en zussen heb ik al een jaar niet gezien. Ik mis mijn familie wel eens, ja. Zeker op dag zoals vandaag.

ZICHTZENDING

Yves: Geen voldoening vinden in het werk dat ze momenteel doet en daar een paar lepels heimwee bovenop, dat creëert wel eens wat spanning, maar wij hebben het goed samen. Wij vullen elkaar aan. We houden van elkaar. En leren van elkaar. Daar gaat het om. Als je van elkaar houdt, sla je je overal doorheen. Het is een kwestie van tijd voor die andere problemen zich oplossen, niet?

Lorena: Jij zegt dat zo. Ik geloof je maar. Ik wacht af, vertrouw op jou, Yves. Jij is mijn gids.

Yves: Niets gaat feilloos. Een beetje geduld, schat, en alles komt in orde: je zal een leuke baan hebben, voldoening vinden, je nuttig voelen. Echt. Alles zal op zijn plaats vallen. Daar zal *ik* zelf toe bijdragen, tot jouw geluk. Pa, is de champagne al op? Giet je nog eens bij?

Albert: Roos en ik, wij hadden het verdomd fijn samen. Om wie we waren, maar ook omdat we veel in elkaars nabijheid waren. Ja, er werd – zoals overal - wel eens ruzie gemaakt: om de zaak, om geld, om de kinderen, om hem [Doelt op Yves] vooral…

Yves: Pubers bieden zo hun weerstand.

Albert: … en soms om Henri, niet om Lotje. Nooit om Lotje! Ho, neen!

Yves: Charlotte is van ’71, ons ma overleed in ’74. ’t Zou opmerkelijk zijn als jullie toen al ruzie zouden gehad hebben over haar gedrag. ’n Opstandige peuter in een vroege puberteit?! Met een jointje in de wieg?

Aline: Ik denk dat Henri zo was, een peuter in de “pubertitijd”: hij kon amper op zijn beentjes staan of hij klom al uit de box. Een kleine Houdini. Sloot je hem op in zijn kamer, dan was hij ook schampavie. Hij is het blijven doen, dat weglopen: tot in Amerika.

Yves: (Houdt zijn glas op:) Pa, ik sta droog.

Albert: Hierzie, Yves, dàt was een echte deugniet. Wijlen Richard, mijn beste vriend destijds kwam elke dag langs – hij was gek op kinderen, hij stak wel eens een tandje bij in de zaak – en ik hoor hem nog altijd over Yves zeggen: “die kleine wordt met de dag meer en meer een deugniet. Hou hem in toom, of hij doet binnen tien jaar bij jou een pamper aan”.

Charlotte: Papaatje, heb je nog ’n fles? Hij is zo lekker…

Albert: Natuurlijk, kind, je hoeft toch geen dorst te lijden. ’t Is feest. (Af)

Charlotte: Dus, nog steeds op zoek naar werk, Lorena? De dagen zijn lang als je werkloos bent. Ik heb twee jaar thuis gezeten vóór ik een degelijke baan vond. (Fluistert:) Ik moest die baan in de Delhaize wel aannemen, want papa wou me weer onder zijn dak nemen. “Zodat ik kon sparen”, weet je wel.

Lorena: Ik heb wel werk, ik werk als poetsvrouw. Maar ik heb diploma, ik heb gestudeerd, maar ’t lijkt alsof niemand dat hier kan geloven. Of wil geloven. Ik had goeie cijfers. Een hoger diploma, in Brazilië.

ZICHTZENDING

Yves: Louter discriminatie. Enfin.

Aline: Ik vind dat ze toch al goed Nederlands klapt. Een paar jaar geleden was het koeterwaals van een kleuter die op haar tong gebeten had.

Yves: Oma… alstublieft…

Aline: Wat?! Ik verstond dat kind niet. 't Was precies een zatte Portugese.

Yves: Waar zij vandaan komt, Brazilië, daar spreken ze dan ook Portugees.

Aline: Ah, voilà. Aline de Berin slaat de nagel weer op de kop.

(Albert op met 'n fles, vult de glazen bij).

Aline: Ik in mijn tijd, ik sprak Vlaams, Frans, Engels, een paar woorden Spaans…

Yves: Duits…

Aline: Ja, Duits ook, ja. Zo waren er niet veel, hoor, vrouwen die meerdere talen spraken.

Charlotte: Ik heb het alleszins niet via de genen meegekregen; ik heb absoluut geen talenknobbel. Ooit hadden mijn vriendin en ik zalig gegeten in een restaurantje in Kroatië en toen de garçon vroeg of alles naar wens was, antwoordde ik "I like your cock, he's so famous". De garçon klopte me vriendelijk grijnzend op de schouder en mijn vriendin schoof onder de tafel van het lachen…

Aline: Gaan we nu nòg aperitieven? Ik heb al 'n glas op.

Charlotte: Ik aperitief graag: champagne en hapjes, het beste wat er is.

Albert: Hoor je wat je kleindochter zegt?

Aline: Straks heb ik geen honger meer.

Albert: Je hebt dan ook al 'n hele schaal toastjes tussen je knoken.

(Alle glazen zijn bijgevuld).

Charlotte: Proost. Ook op broer Henri.

Albert: En ons ma.

Lorena: Na sua saúdeè [Portugees: Op je gezondheid]. Waarom hadden jullie zo vaak ruzie, Albert, jij en Henri?

Albert: Dat is… Dat… (Zucht) Zeg, 't is kerstavond. Je gaat toch de hele avond geen lastige vragen stellen?!

Lorena: Sorry. Maar ik begrijp niet: ik heb veel broers en zussen, wij maakten ook wel eens ruzie, maar familie ging voor alles. Alle ruzies moesten bijgelegd worden, zeker vóór het slapengaan. Als je niet op familie kan rekenen, op wie dan wel?

ZICHTZENDING

Albert: Jaaah... (Zucht) Als je ruzie maakt, is dat toch in de eerste plaats met familie, de laagste drempel? Daar is familie toch voor?! Je gaat toch niet tegen een wildvreemde je frustratie uitrazen?! Van familie krijg je de meeste vergeving, dus zijn zij het meest aangewezen om heibel mee te maken.

Lorena: Ik begrijp niet. Familie is vangnet, familie is toch boven alles?

Yves: (Warm:) Ik begrijp jou, Lorena.

Lorena: Maar goed ook, anders ik was al terug naar Brazilië. Gek land, België, gekke mensen ook.

Yves: (Tegen publiek) Degene die ik niet begrijp, is mezelf, wat ik hier doe. Met die oude vrouw heb ik geen band. Nihil. Om het woord "antipathie" niet te moeten gebruiken… Die man schijnt mijn vader te zijn. Vreemd. Ik heb niets met hem gemeen. Die jongedame, mijn zus, is lief, maar ze komt hier alleen maar om te oogsten: lof en geld. Ze krijgt alles van hem gedaan. (Pauze) Neen, ik ben er niet jaloers om, eerder triest. Triest omdat er niet meer *lijm* is dat ons bindt.

Charlotte: (Omhelst hem speels langs achteren) Je staat te dromen, broertje.

Yves: Wat? Ja, sorry.

Charlotte: De meeste dromen zijn bedrog.

Lorena: De meeste wel, ja, maar als je al één droom kan waar maken…! Eén echte droom..!

Aline: Op tijd eten, bijvoorbeeld.

Albert: Eten, eten. De mensen eten veel teveel dezer dagen, veel teveel. Er gaat meer aandacht naar een nieuw gerecht dan naar het ontdekken van een nieuw chemisch element. Mateloos is het.

Charlotte: Ik let op mijn lijn. Ik heb niet meer de maten van mijn jonge jaren, maar… ik mag er nog zijn, al zal ik geen misswedstrijden meer winnen.

Yves: (Tegen Lorena:) Ze heeft destijds aan alle misswedstrijden uit de streek deelgenomen, mijn zus.

Charlotte: En twee gewonnen…

Albert: Mijn dochter was de knapste. Net zo beeldig als haar moeder. Net zo uniek..

Lorena: Wauw, leuk! Miss Universe en zo?

Yves: Miss Druif, Miss Aardbei… Miss Jonaris heeft ze niet gehaald: ze mocht van pa niet zo ver weg van huis…

Aline: Charlotte is altijd een prachtig kind geweest.

Albert: Het was goed voor je zelfvertrouwen dat je deelnam, af en toe won. Het heeft je gesterkt, meisje, je groot gemaakt.

ZICHTZENDING

Charlotte: Ik kreeg dan ook alle steun van je, papa. Kleding, kapper, visagiste… alles kon opdat ik toch maar zou winnen.

Yves: Ja. En intussen konden Henri en ik met zakken en bakken sleuren in het bedrijf. In 't weekend van zeven uur 's ochtends tot acht uur 's avonds. Zelfs op zondag stonden wij in 't stof.

Albert: Het heeft jullie ook gesterkt. Jullie zijn er mans van geworden, zelfstandig, jullie hebben leren *werken* voor een inkomen, niet profiteren van andermans goedheid. Ik heb een hekel aan mensen die verwachten dat alles maar uit de lucht komt vallen.

Yves: Fysiek en mentaal zijn we misschien wel gesterkt, maar 't idee dat *iedereen gelijk is*, dàt werd niet gesterkt.

Albert: Ze was een meisje, Yves… Kom op, zeg, je bent meer dan tien jaar ouder dan je zus. Ga je daar over zeuren?!

Yves: Op mijn acht liep ik al met je mee, pa, op mijn acht! 't Gaat me om *gelijkheid*. Gelijkheid tussen mensen is de basis van een globale vredestoestand: gelijkheid tussen man en vrouw, tussen blank, bruin en zwart…

Albert: … Zo sprak je vroeger niet.

Yves: … Gelijkheid tussen landen, seksuele geaardheid, religie,... noem maar op. Gelijkheid. Zo lang die er niet komt, zal er geen algemene vrede zijn. En gelijkheid begint in het nest. Van kleins af aan. Dààr moet je 't ervaren en dààr moet je 't aanleren. (Pauze)

Charlotte: Zit het zo diep, broertje, dat jij en Henri moesten werken en ik een vrijgeleide kreeg?

Yves: Het gaat me om de *ontbrekende intentie*, zusje, het *gebrek aan wil* om er iets aan te *veranderen*, aan die ongelijkheid. Het feit dat we 't maar op zijn beloop laten, wegkijken, het normaal vinden. Het *is* niet normaal.

Aline: Ach, het zit in onze genen.

Yves: Ah, da's makkelijk, met dat excuus zwaait een psychopaat ook, dat 't moorden in zijn genen zit.

(Pauze)

Albert: (Met de fles:) Nog iemand 'n beetje? (Yves reikt intussen zijn glas. Sarcastisch:) *Ik zal 't gelijk verdelen*… (Hij begin bij Charlotte, bedient dan de anderen). Weet je wat het is, Yves? Jij denkt teveel na. Er is niks mis met nadenken, maar denk over andere dingen. Gelijkheid is… utopie. Zelfs de natuur maakt onderscheid: de ene wordt gezond geboren, de andere met een handicap, de e en kan kinderen op de wereld zetten, de ander niet… Gelijkheid is voor denkers achter een bureau: het is er nu niet en zal er binnen honderd jaar ook niet zijn.

ZICHTZENDING

Aline: Toch wel, volgende week al, in ’t jaar tweeduizend: als iedereen dood is. Zeg Albert, wat het eten betreft…

Albert: Moe, hij komt. Hij komt! Alstublieft… Ik wil niet meer over het eten…

Aline: Dat wou ik niet vragen. Wàt eten we eigenlijk vanavond? Wat komt er op tafel?

Albert: Ah, OK. Champignonroomsoep. Hertenkalf. Appels en veenbessen. Kerstijs.

Aline: Hertenkalf? Ach zo. Ik denk, he, dat uwe “tracteur” niet achter de kookpotten staat, maar met ’n geweer door de bossen loopt.

Albert: Moe, alstublieft. Dat eten komt wel.

Charlotte: Yves, is er bij jullie op ’t werk dan geen baantje voor Lorena te bemachtigen?

Yves: Zusje, we zijn al een paar keer bijna op de fles gegaan… Ik heb een technische achtergrond…

Charlotte: En bedrijfsmanagement – niet te vergeten!

Yves: … en ik kan makkelijk elders aan de slag, maar voor Lorena zou het opnieuw een doodlopend straatje betekenen. Trouwens, ze werven niemand meer aan. Besparingen. We hebben vijf procent loon ingeleverd. ’t Is vechten om het hoofd boven water te houden.

Charlotte: Zit je nog altijd op die technische afdeling?

Yes: Yep, Maintenance, ik zit er goed. Toffe collega’s, goeie sfeer. Veel afwisseling.

Albert: Dat je ’t nog steeds niet verder hebt gebracht…

Charlotte: Ja, want je hebt toch die avondschool gedaan, dat boekhouden en zo? Een opleiding van vier jaar…

Albert: Waar hij zes jaar over gedaan heeft.

Yves: Het was *modulair*, pa, ik kon zelf het tempo kiezen. Vergeet niet dat ik nog voltijds aan het werk was. En midden in een echtscheiding zat.

Aline: Hij bedoelt er niks slechts mee, Yves.

Yves: Gezien de omstandigheden heb ik prima gepresteerd. Hij stelt het altijd alsof ik gefaald heb..!

Albert: Neen, helemaal niet, Yves. Dat denk je maar. Ik benoem gewoon de feiten, daar kan je toch niet tegen zijn.

Yves: Dat management- en boekhoudverhaal houd ik voor de toekomst. Het was trouwens op *jouw aanraden*, pa, die studies. Weet je nog?! Weet je nog hoe je me onder druk zette om daar zo snel mogelijk werk van te maken? Hoe belangrijk dat diploma zou zijn voor de zaak? Intussen heb ik mijn managementdiploma al negen jaar op zak.

ZICHTZENDING

Lorena: Heb je ’t nu in je zak, dat diploma?

Yves: Wat? Neen, schat, ik heb het thuis.

Lorena: Maar je zei ‘in je zak’.

Yves: Ja, schat, dat zegt men zo ‘op zak’, betekent dat je ’t al behaald hebt, in handen hebt.

Albert: Een diploma heb je nooit teveel.

Aline: En het zal niet vervallen. Het blijft nuttig. Het is geen verloren moeite.

Charlotte: Je hebt het toch maar mooi gedaan, Yves. Hoeveel opleidingen ben *ik* al niet gestart? Nagelverzorging: niet afgemaakt. Visagiste: gefaald. Bedrijfsbeheer – ik had zo graag een boetiekje geopend: niet geslaagd. Kapster…

Albert: Je zat onder de irritatie van die producten, meisje. Die lakken en kleuringen, allemaal erg ongezond, hoor.

Charlotte: Secretariaatsmedewerker… Hostess: te weinig kennis van de Franse taal… (Opgewekt:) Telkens de mist ingegaan…. Maar ik ben gelukkig met wat ik heb, wat ik krijg, mijn baantje bij Delhaize.

Lorena: Dat is het belangrijkste, Charlotte: gelukkig zijn.

Albert: Misschien dat het volgende kan helpen: het is nu 19u00 exact en ik heb voor ieder van ons een kraslotje gekocht. Zie je ze daar hangen, aan dat lint? Ik stel voor dat we ieder half uur één lotje krassen. Om de tijd te doden.

Lorena: Dat is lief van u, Albert.

Aline: Och, de kans dat je wint is kleiner dan de kans dat je het nieuwe jaar overleeft.

Yves: Laat ons toch maar proberen, je weet maar nooit.

Albert: En ik stel voor dat we starten met… (Kijkt rond, wijst op Charlotte:) met de jongste…! De leeftijd is een eerlijk uitgangspunt. Charlotte, jij mag alvast een lotje kiezen.

Yves: Wat ’n verrassing… Dat je niet zegt: we doen ’t alfabetisch, te beginnen vanaf de “C”.

Albert: Yves, zeur toch niet, jongen.

Charlotte: Hmm, een lotje voor Lotje. (Ze gaat naar het lint, betast enkele lotjes, kiest er dan één uit) Deze gaat het zijn, de bovenste. Ik voel het: hij lijkt iets dikker.

Albert: Ik hoop het voor jou, meisje. Al lijkt deze ook wel erg aanlokkelijk.

Charlotte: Denk je? Niet die bovenste dan? Wel, ik ga ervoor! Ik volg je raad, papa.

Albert: Hier heb je ’n muntstuk.

ZICHTZENDING

Charlotte: (Na het lotje gekrabd te hebben:) Tedeuuuuh..! Niks-niemendal… Het zal voor een volgende keer zijn, papa. (Stopt het muntstuk in haar zak) Ik zal mezelf nog even moeten intomen.

Yves: Alsof jij wat tekort komt, zus.

Charlotte: Neen, maar zo'n extraatje is altijd leuk. Het zou me op mijn gemak stellen, een megavette bankrekening. Weg stress. Weg zorgen.

Lorena: Ik weet het niet. Misschien heb je wel veel zorgen, als je miljonair wordt.

Charlotte: Zorgen?! Haha, neen, hoor. Relax zou het zijn. Heel relax. (Tegen Albert:) Haha, zorgen, zegt ze...

Lorena: Het is zo'n gedoe. Bijvoorbeeld: als je wil *verdelen*, hoeveel geef je dan?

Charlotte: Verdelen? Als ik dat lotje win hoef ik toch niet te delen? Ik draag geen mijter, Lorena, dat is nefast voor mijn kapsel. Ik ben Sinterklaas toch niet?!

Lorena: (Ietwat verbaasd:) *Ik* zou delen, hoor, met mijn familie. Ook met mijn beste vrienden. Iedereen een beetje helpen, meer mensen blij maken dan alleen mezelf. Wat kan ik met zo'n hoop geld? Is alleen voor domme dingen doen.

Yves: Ze heeft toch een gouden hart, he, mijn Lorena.

Aline: Naïef, ja. Hou ze maar in de gaten. Komt alleen miserie van, van geld uitdelen.

Lorena: Helemaal alleen op berg geld zitten, is ook maar eenzaam.

Charlotte: Laat maar komen, die berg: ik zal wel klimmen én mijn hoogtevrees overwinnen! En mijn eenzaamheid ook, als 't echt moet.

(De deurbel gaat)

Albert: Ah, voilà, daar heb je 'm: dat is Guido, de traiteur. Zie je u wel (Af).

Aline: Eindelijk, zeg! Dat zijn toch geen streken meer: de mensen met een lege maag zo laten wachten, net voor de apopyla… locapy… apippilo…

Yves: Apocalyps?

Aline: Het einde van de wereld, ja.

(Albert op)

Lorena: Geen eten?

Aline: Zeg dat het niet waar is! Ik wist het, ik wist het!

Albert: Er was niemand toen ik de deur opendeed…

Yves: Och. Kinderen. Belletje trek. Deden wij vroeger toch ook. We deden er nog 'n krant bij, die we in brand staken, met 'n flinke hoop hondendrol in. Dat was lachen als ze die uittrapten, zeker in de zomer, als ze sandalen droegen..!

ZICHTZENDING

Lorena: Dat is vies, Yves, echt vies.

Albert: Er lag alleen deze enveloppe… Met jouw naam, Charlotte Coucke.

Charlotte: (Ernstig:) Voor mij? (Neemt de enveloppe over) Hier? Dat begrijp ik niet goed. En wie gaf 'm af? Iemand gezien, papa?

Albert: Nope. Die lag er gewoon, netjes op de drempel. Waarom geeft men die niet gewoon af? Of stopt 'm in de brievenbus?

Yves: Dat is een stille bewonderaar, pa, een verlegen aanbidder. Eentje die niet door jou wil gekeurd worden. Giet maar wat bruine zeep over de drempel, of ze zijn er mee weg, met je poppetje.

Charlotte: (Maakt de enveloppe open, haalt er wat uit, schrikt en stopt het er weer in) Oh. Zo. Dat is …

Lorena: Foto's? Het leken foto's? Vakantiefoto's. Mag ik ze zien? Ik ben gek op foto's.

Charlotte: (Staat op, onrustig:) Neen, neen. Geen foto's… Het is… ja, neen, ik weet wat het is… Het is… (Iedereen stil, ze bekijken haar)

Lorena: Je weet niet wat het is? Haal het dan uit de enveloppe.

Charlotte: Neen, da's voor later. Nu is het Kerst, familietijd. Geen gedoe met papieren.

Aline: Maar wij weten het ook graag, wat erin zit..? In die enveloppe…? En ik ben verzot op foto's. Waren het foto's, Lorena?

Charlotte: Dat gaat niet. Het is… is… een flauwe grap.

Yves: Zie je: van een aanbidder. Nietwaar Charlotte? Een geheime liefde.

Charlotte: Ja. Ja, broertje, zoiets. Inderdaad. Geheime liefde. Wat je zegt: een geheime aanbidder.

Albert: Ken ik hem, Lotje?

Charlotte: Neen. Neen. Vergeet het. Je krijgt hem vast wel eens te zien, papa.

Albert: Ah. Ik kijk ernaar uit. Waar euh… werkt hij?

Yves: Pa, alstublieft.

(Pauze. Spanning.)

Albert: (Drinkt, dan:) Hij is van goeie komaf?

Charlotte: Niets om je zorgen over te maken, papaatje.

Albert: En hij woont…?

Yves: Pa!

ZICHTEXEMPLAR

Charlotte: (Kordaat:) Vergeet het. Ik wil het er nu niet over hebben. (Lief:) Echt niet, papa. (Pauze)

Aline: Dat betekent dus… dat we nog altijd geen eten hebben.

Yves: We hebben nog wel enkele hapjes…

Aline: (Staat op uit de rolstoel:) Hapjes, pfff… Ik voel me precies niet goed van die garnaalbeesten, alsof ze hier (wijst op haar buik) allemaal rondzwemmen.

Charlotte: (Blij dat het gesprek een andere wending neemt:) Geen zorgen wat het eten betreft. Desnoods rij ik zelf naar de afhaalchinees, oma. Eten zullen we.

Albert: Zo is dat, Lotje.

Lorena: En intussen drinken we nog 'n beetje… in afwachting van het diner. Não se preocupe: geen zorgen.

Albert: We kunnen niet blijven drinken, Lenora.

Yves: *Lorena*, pa. Onthoud "Lo", "Lo" en de rest komt vanzelf.

Aline: Chinees… Die eten hond, he. Raar mannen. Heb jij al eens een Chinees met een snor gezien?

Yves: Neen, oma, niet dat ik mij kan herinneren.

Aline: (Peinzend:) Volgens mij bestaat dat niet. Geen snorrenclubs in China.

Charlotte: Heb je geen champagne meer, papaatje?

Albert: Een hele kelder vol, meisje. (Maakt aanstalten om weg te gaan)

Aline: Is dat nu wel een goed idee om nog een fles open te maken?! Je weet hoe je reageert op teveel drank. En hij [Doelt op Yves] ook. Een aardje naar zijn vaartje.

Yves: Ik?

Aline: Ja, gij. Dan gaan jullie discussiëren.

Yves: Haha, alsof we dat anders niet doen, he pa. Als 't langer dan tien minuten duurt voor hij en ik discussiëren, wil dat zeggen dat één van ons tweeën dood is.

Charlotte: Zal ik gaan, papa?

Albert: Neen, neen, 't is goed, meisje, ik haal nog 'n fles. (Af)

Lorena: Jij bent chauffeur, Yves, ik kan niet autorijden. Jij moet opletten met drinken. Ik wil niet dat jij in gevangenis komt.

Yves: Ja, schat, maar we moeten nog eten. We hebben nog de hele avond. Trouwens, als het me teveel wordt, bellen we een taxi en halen we morgen de auto op. Eenvoudig, toch.

Lorena: Is goed, amado. Als je maar niemand dood rijdt.

ZICHTZENDING

Aline: Och, zo'n vreemdeling kan geen kwaad, daar zijn er meer dan genoeg van.

Yves: Oma! Godver…

Aline: (Grommelt wat:) Ja. Enfin.

Yves: Dat is toch niet te geloven. Heb je dat gehoord?

Charlotte: Ach, ze wordt een jaartje ouder.

Yves: Ja?! Blijkbaar niet wijzer.

Aline: Sorry. Het floepte eruit. Zo erg was dat ook niet, he. Daarbij, ik heb recht op vrije meningsuiting.

Yves: Toevallig, zeker? We weten wel hoe jij over die zaken denkt. De "nieuwe orde", "lebensraum", en hoe al die dingen heetten…

Aline: 't Is goed, ventje, 't is goed… maak je niet druk…

(Albert op met fles)

Aline: We zijn tegenwoordig vreemden in ons eigen land. Als wij niet voor onszelf zorgen, doet niemand het. We kunnen de kaas niet van ons brood laten halen. Zeg, alsof gij zo'n zuivere zijt.

Albert: (Probeert intussen de folie van de fles te verwijderen:) Wel, wel, wat is er gaande?

Charlotte: Een discussie, papa. Niks ongewoons. Kom, geef hier die fles. (Neemt ze over, verwijdert de folie)

Albert: Een discussie? Onder mijn dak? En niet eens met mij?

Yves: Dan weet je dat het *jouw* dak is, ja.

Albert: Ho! Je moet niet op mij lastig zijn: ik was in de keuken. Waar gaat het over?

Aline: Niks. 't Is opgelost. (Keert terug naar de rolstoel)

Lorena: Kerstmis: tijd van vrede. Laten we 't vergeten.

Charlotte: Hier, papa, neem die fles nu aan. De folie is eraf.

(Albert maakt de fles open, ze ploft)

Lorena: Dat geluid is zoveel malen beter dan ruzie maken.

Albert: (Schenkt uit, beginnend bij Charlotte:) Zo, we kunnen er weer tegenaan.

Aline: Voor mij niet. (Albert doet een kleine poging) Niet, zeg ik! (Ze houdt haar hand op het glas). Luister naar je moeder.

Albert: Rustig, moe.

Charlotte: Dat is heel goed dat je niet drinkt, oma, dan hebben wij meer.

ZICHTZENDING

Lorena: Zullen we nog eens toosten? Op ons, op familie… Het beste wensen voor onze toekomst.

Charlotte: Op de kraslotjes.

Yves: (Dubbelzinnig:) Op de lieve vrede.

Albert: (Met blik naar de hemel:) Op zij die er niet meer zijn.

(Ze drinken)

Charlotte: Ik tintel er helemaal van, papa, van die champagne. Je koopt altijd van die lekkere.

Yves: Die dure, bedoel je.

Albert: (Tegen publiek:) Dat is wat ik waardeer aan mijn dochter: haar dankbaarheid en opgewektheid. Ze is altijd stralend gelukkig, altijd tevreden. Haar eeuwige glimlach maakt me zo week als pudding. Ik zie haar moeder erin: Roselinde. Mijn Roos was ook een bloem van een vrouw. Ja, ze is helemaal haar moeder: die blinkende oogjes, de gulle lach. Met de jongens heb ik altijd wat last gehad: opstandig, eigenzinnig, maar Lotje… Lotje is als een lammetje, zo teer en onschuldig. *Elke week* komt ze langs. Henri zit in Amerika, die zie ik niet, en Yves… nu ja, bij gelegenheden: Kerst, verjaardag ook… Maar Roos: elke week trouw op post. Op Roos kan ik tenminste rekenen. (Betrapt zich:) Charlotte, bedoel ik. Lotje. Maar 't is ook een beetje mijn Roselinde, toch.

Yves: Zeg, pa, om nog eens terug te komen op de zaak: laat je ze over? Ik heb altijd gedacht dat jij zou werken tot je vijfenzeventig.

Charlotte: Of langer, dat we je zouden vinden tussen je paletten meststoffen, ingeslapen in je magazijn.

Albert: Dat zou nog best een mooie dood zijn, Lotje, een "attackske" in mijn fabriek. Met zo'n dood zou ik kunnen leven...

Yves: Wel, pa, laat je de zaak over of niet? Daar horen wel wat regelingen bij, en regelingen vragen tijd.

Albert: Yves, jongen, dat zijn toch geen onderwerpen om op kerstavond te bespreken. Op een avond als deze spreek je toch niet over werk?!

Yves: Taboe is het toch ook niet, denk ik. Wel?

Lorena: (Lief, bemiddelend:) Yves, hij wil er nu niet over praten, dat zie je toch?

Yves: Dat zie ik zeker en weet je: dat vind ik *verdacht*. Anders praat hij d'er zoveel over: omzet, winst, productiecijfers… Aangepaste milieuvergunning… Nieuwe samenstellingen, nieuwe afnemers zus en zo… 't kan allemaal niet op.

Albert: Wees tevreden dat ik dàt afgeleerd heb.

ZICHTZENDING

Aline: Op kerstavond: geen discussies over werk en geen politiek! Voilà! Albert, ligt mijn leesbril daar ergens, zoon?

Albert: Je leesbril? Waarvoor heb jij je bril nodig? Om in een leeg glas te kijken?

Aline: Ik wil die foto's van Charlotte eens bekijken.

Charlotte: Fot…?! Neen, neen, dat gaat niet, hoor. Deze foto's zijn… (Met 'n smile, geheimzinnig)… zijn geheim. Mystery pictures. (Bergt ze half weg in haar te kleine handtas). For my eyes only.

Aline: Allez, nu mag ik die foto's niet zien?! Sta je d'er op met 'n neger misschien?

Yves: Oma..!

Aline: Sorry, ik bedoel een bruine. Neen, hoe noemen ze dat tegenwoordig? Een zwarte, allez!

Yves: Ja?! En wat dan nog?

Aline: Ik wil zeggen... met iemand die wij niet mogen kennen?

Charlotte: Iedereen heeft recht op 'n deeltje privé in zijn leven, omaatje. Ik vertel je toch ook niet wat ik met Luc of Mike in bed heb gedaan?

Yves: Of op de keukentafel…

Aline: Neen, alstublieft, zeg! Dat wil ik niet weten. Maar die foto's kunnen toch niet…

Albert: Zwijg nu over die foto's, moe. Als ze niet wil, wil ze niet. Dat is toch haar goeie recht, zeg. Dat moet je respecteren. Punt. (Pauze) Ze zal ze mij wel eens laten zien, of zo. Bij gelegenheid.

Aline: Wat is dat hier vandaag, zeg: ik krijg geen eten, geen foto's… Leg me al in mijn kist, he.

Albert: Weet je... (Neemt haar rolstoel en rijdt die een eindje verder) Hier is je brilletje… (Rijdt haar bruusk tot aan de kerstboom) en hier is een kraslotje… (Rijdt haar dan aan hoge snelheid de andere kant op, opzij) Het is jouw beurt, moe, misschien win je een miljoen. Dan kan je al een kist kiezen.

Aline: Een cent, allez.

Albert: Een cent? Neen, een miljoen of meer. Je moet niet gaan voor de kruimels, maar voor de bakkerij. Zie het groots!

Aline: Zoon, ik heb een cent nodig om te krassen. Ik kan het toch niet met mijn vals gebit doen.

Yves: Hier, moe…. (Geeft haar een geldstuk) Eerst eens op blazen en een wens doen. En 'n mooie wens, he. Eén waar we ons niet voor moeten schamen.

ZICHTZENDING

Aline: Kijk maar uit, jij, of ik wens dat al je haar uitvalt… (Ze krast het lot) Niks. Ik wist het, dat ik vandaag niets zou krijgen. Geen eten, geen foto's, geen geld. (Gooit het lotje op de salontafel)

Albert: Volgende week, als de wereld vergaat, krijg je een mooie zerk.

Aline: En wie gaat die maken, als iedereen dood is?!

Yves: (Heeft het kraslotje overgenomen) Oma, je hebt het minimumbedrag gewonnen. Je hebt niet goed gekeken.

Aline: Ah ja? Allez, breng me voor die habbekrats eten, dan. Of kan ik voor wat kleingeld meevliegen naar Amerika? Ik wil Henri nog eens zien.

Lorena: Yves, we kunnen haar wel eens meenemen, toch?

Yves: Neen, schat, ze is de tachtig voorbij en hartpatiënt. Zo'n lange vluchten zijn niet meer aan haar besteed, vrees ik. Ik moet haar wel in levende lijve terugbrengen. Dat zou pa toch verwachten.

Albert: Och… Wat gebeurt, gebeurt.

Lorena: Dan moet Henri nog maar eens naar hier komen, zijn oma bezoeken. Dat moeten we hem zeggen, Yves.

Albert: Ach, dat ieder maar netjes op zijn stek blijft, Lorena.

(Korte stilte)

Yves: Waarom zeg jij "Lorena"?

Albert: Zo heet ze toch? "Lo" en de rest volgt vanzelf…? Had ik het niet goed? Ik had het goed! Jawel! Lo-rena.

Yves: "Dat ieder maar op zijn stek blijft, *Lorena*". Dat klinkt als "Jij had ook beter in Brazilië gebleven, Lorena"? (Staat op) Is het dat wat je bedoelt? Een voorstander van migratie ben je niet, dat weet ik, maar…

Albert: Yves, enfin, jij zoekt altijd allerlei zaken achter onschuldige uitspraken. Ik bedoel… gewoon… ja… Dinges… Zie je, ik weet de context al niet meer. Je zoekt spijkers op laag water.

Yves: (Binnensmonds:) Godverdomme… "eigen stek"…

Aline: Hij had het op Henri. Dat *hij* beter in Amerika blijft. Dan maken ze geen ruzie.

Yves: Doe geen moeite, oma, ik weet best hoe er over mijn keuze gedacht wordt. Ik *hou* van Lorena, ik *blijf* bij Lorena. Ik heb mijn hart gevolgd. Ken je dat, "je hart volgen"? Moet je ècht eens doen, pa. Wen er maar aan: Lorena en ik hebben een *verbond*. Al drie jaar. En ik ben van zin er nog tientallen jaren bij te doen. Of jij dat goed vindt of niet.

ZICHTZENDING

Albert: Ik beweer toch niet dat ik het niet goed vind? Ze is… is een… allez... een… een dinges, ja… vriendelijk mens.

Yves: Ik ken je. Ik *voel* dat. Je houding, je uitdrukkingen en woordspelingen. Je doet altijd alsof het toevallig een verkeerde woordkeuze betreft, maar je bent verdomd taalvaardig genoeg om altijd een interpretatie achter de hand te houden.

Charlotte: Papaatje drukt zich soms slecht uit, niet papa? Je bedoelt er helemaal niks kwaads mee, dat weet ik zeker.

Albert: Natuurlijk niet, Lotje, maar al mijn uitspraken worden altijd met argusogen gevolgd. Door hem, door Henri. Mijn zonen liggen altijd op de loer om me te bespringen. Ik, een onschuldige oude man. *Jij* bent toch ook niet zo correct geweest als je laat uitschijnen, Yves.

Yves: Och, pa.

Albert: Wat "och, pa"? Je hebt ook een verleden, hoor, waarin je andere ideeën hoog hield. Weet ze dat, je vriendin? Kent ze je verleden?

Lorena: We kennen elkaar al drie jaar, ik weet wel wat van hem, hoor.

Yves: Gaan we 't daar over hebben, dan? Op kerstavond? Ja?

Albert: Jij hebt in je jeugd behoorlijk amok gemaakt, jongen. (Vult zijn glas bij). Behoorlijk amok. Met zo'n verleden moet je mij niet met de vinger wijzen. Dat pik ik niet. Jij hebt me klanten gekost. En naam. Vooral mijn goeie naam.

Yves: "Naam"? Hoho! Je overdrijft! Jij sleurt je naam er altijd overal bij, alsof het een adellijke afkomst betreft. "Naam"…

Lorena: (Tegen Charlotte:) Was het zo'n kwajongen dan?

Charlotte: Ach, Lorena, jongens en puberstreken. Geldingsdrang, hoe zeg je dat… zich bewijzen onder elkaar... Macho's. Stoer doen.

Yves: Die naam heb je ook maar van een ander gekregen…

Lorena: Ah, ja, is in Brazilië ook zo, jongens die stoer moeten doen. Macho. Is normaal, hoort bij opgroeien. Kleine ventjes die stoer doen. 't Is ook grappig.

Albert: Lotje, het waren meer dan puberstreken. Zo licht moet je er niet overheen stappen. Zijn standpunten waren één ding, maar zijn daden… Hij wist waar de wereld naartoe moest en op welke manier, je broer. Ik viel godverdomme van mijn stoel toen hij een paar jaar geleden met die Zuid-Amerikaanse kwam aandraven. (Tegen Yves:) Ze moet je tatoeage toch al gezien hebben, op je bovenarm? He? Lorena, die heb je toch al gezien? (Neemt Yves bij de arm, tikt om zijn hemdsmouw) Hier?

Charlotte: Papa, laat het toch. Wind je niet op.

ZICHTZENDING

Lorena: Natuurlijk, Albert, we zijn drie jaar samen, ik heb al meer gezien van hem, hoor.

Albert: Ah? En je weet wat het is, die tatoeage? Je kent het? Ken je het?

Charlotte: Papa, kalmeer…

Albert: Wel? Lorena?!

Yves: (Vult zijn glas ook bij) Dat gaat om mijn *verleden*, pa. Wat ik heb gedaan, is gebeurd. En het was verkeerd. Blijkbaar ben ik tijdens mijn jeugd op het verkeerde spoor geraakt. (Nadrukkelijk:) Of gezet. Maar ik heb *geleerd*, die pap in mijn bovenkamer is mee geëvolueerd met mijn leeftijd. Ik heb met de jaren mijn fouten ingezien. (Tikt op zijn voorhoofd:) Op een dag knippen ze het licht aan.

Albert: Wel? Weet je wàt het is, dinges… Lorena, die tatoeage?

Lorena: Dat lijkt me duidelijk, ja. Toch niets om boos om te worden… of je voor te schamen… gewoon mooie tekening. Niet dat ik echt kick op mannen met tattoo's, maar het zit er nu eenmaal. Hij is verder erg lieve man.

Albert: (Tegen Aline) Ze zijn inderdaad nog achter in Braz…

Lorena: … Een hand met 'n roos, lief toch.

Albert: Een hand met..? Een roos???

Yves: Een roos. "Roos", zoals ons ma.

Albert: (Tegen Aline:) Ik schijt subiet in mijn broek van consternatie.

Aline: Moet ge niet doen, Albert: dat is slecht voor je naam.

Albert: Een roos, dus. Je bedoelt een bloem, toch? Niet zoiets om op te schieten?

Lorena: Rode bloem, ja. (Tegen Charlotte:) Soms hij spuit parfum op tatoeage en zegt dan: "snuif eens hoe goed de roos weer ruikt".

Albert: (Voor zichzelf:) Een roos…?!

Yves: Wat jij denkt, is al een hele tijd verwijderd, pa. Een deel weg gelaserd, een deel bijgetekend. Het is weg, het is voorbij. Geschiedenis.

Albert: Godverd… Dat was een vuist met… Ik heb je er nog 'n oplawaai voor verkocht toen je ermee thuiskwam.

Yves: Ho! Niet om de tekening, pa, om de *tatoeage*. De *lichaamsverminking*, zoals je 't noemde. Daar was je boos om. Daar kreeg ik voor op mijn donder. Met die tekening kon je best leven, toch? Het is voorbij. Ik wil er niet eens meer mee geassocieerd worden. Het waren wilde jaren en domme daden, dat heb ik intussen ingezien.

Albert: En die op je rug, ook verwijderd?

ZICHTZENDING

Yves: Yep. Met de laser. Kost tijd en geld, hoor, en vrienden ook, je verleden bijsturen. Die inktvlek verwijderen gaat niet in één sessie en het doet behoorlijk pijn. Zeker als je 't zelf moet betalen.

Lorena: Wat had je op de rug dan?

Aline: Een tekening. Gewoon een tekening met een levensvisie.

Albert: Een *grote* tekening. Met overtuiging gezet.

Lorena: Yves?

Yves: (Verveeld:) Een schandvlek. Het is weg, het doet er niet meer toe, Lorena. Dingen die er niet hoorden te zijn. Er nooit hadden mogen zijn. Ik ben er verdomme beschaamd om.

Albert: Een kruis, he, Yves. Een kruis.

Lorena: Ha, een kruis! (Smalend/plagend:) Hoe durf je! (Prikt hem speels in de buik) En jij maar de draak steken met de gelovige Brazilianen, met het Christusbeeld in Rio.

(Albert drinkt genoegzaam)

Yves: Tevreden, pa?

Albert: Ik zeg niks. Ik ben er niet over begonnen.

Charlotte: Laten we 't maar over wat anders hebben. Lorena, wil jij geen lotje krassen?

Lorena: Ja, natuurlijk… Graag, zelfs.

Albert: Neen, neen, te vroeg: het half uur is nog niet om.

Yves: Zo, het is hier dan tóch even stipt als op een luchthaven…

Lorena: Ik wacht wel, hoor… Is niet erg.

Albert: En eigenlijk is Yves de volgende.

Yves: Ja-ah, zo gaat dat: "eigen volk eerst".

(Albert wil naar Yves toe, maar Charlotte snijdt hem de pas af))

Charlotte: (Om het bewust over een andere boeg te gooien:) Ik heb het druk gehad in de winkel, papa. De laatste dagen waren hard werken, lange rijen aan de kassa's. Massa's kroketten heb ik gescand.

Yves: Ja, zus, de feestdagen, he.

Charlotte: Alsof iedereen alleen met deze dagen eet. Enfin, we hebben het weer overleefd, denk ik dan. (Lachend:) En 'n oud dametje kwam vragen waar ze de "macodeine" kon vinden.

Aline: Macodeine?

ZICHTZENDING

Charlotte: Groentenmacodeine. Ja. Bleek dat ze macedoine zocht, groentenmacedoine. Je moet het maar begrijpen.

Albert: Zo. Dus je tattoo's zijn verwijderd.

Yves: Je klinkt alsof je er spijt van hebt.

Albert: Ja… neen… ik bedenk maar: jij hebt altijd zo'n wisselvallig kantje gehad… iets onberekenbaars… Stuurloos…

Yves: Niet stuurloos! Ongrijpbaar, bedoel je misschien.

Albert: Toch, toch… Iets… onvoorspelbaar. Onvoorspelbaar is het juiste woord.

Yves: En gezien mama zo'n zachte, lieve vrouw was, zal 't wel jouw genetisch aandeel zijn, zeker he? Trouwens, ideeën herzien duidt op verstandelijke vermogens. Daar is niks beschamends aan. Heb ik geen gelijk, oma?

Aline: Ik weet het niet. Van gedacht veranderen… je moet ook trouw blijven aan iets, je woord houden.

Yves: (Cynisch:) Haha! Tja… waarom stel ik zo'n vraag aan jou, he?!

Albert: Toewijding en standvastigheid worden in onze familie erg op prijs gesteld.

Yves: Jaja. Als mijn Lorena blijft zoals ze is, blijf ik haar ook trouw. Maar als ze plots een duivelin wordt, haak ik af. Trouw zijn is mooi, maar is gebonden aan omstandigheden, visies, en die durven al eens te veranderen.

Lorena: Jullie doen moeilijke gesprekken op Kerstavond. Gekke Belgen. Waarom niet lachen en feesten en dansen? Is er niet muziek? Laten we dansen!

Charlotte: De enige man in onze familie die kan dansen, heb je al gevonden Lorena. De rest beweegt als een koe met een hoefinfectie. Of beweegt niet.

Albert: Ho! Ik heb met je ma vaak gedanst, heel vaak. Roos en ik konden misschien alleen ter plaatse wiebelen – de grootte van een krant was genoeg – maar we dansten veel. En graag.

Charlotte: Ik geloof je, papa, maar ik heb het nooit mogen zien. Helaas.

Albert: Kijk in de spiegel en je ziet je moeder, Charlotte.

Aline: Uw pa heeft laatst een foto van u laten afdrukken in dat bruine, zo… sanseveria… of hoe heet het? Zo bruin waterig…

Albert: Sepia…

Aline: Ja, sangria en die staat nu boven op dat tafeltje op de overloop. Naast de foto van Roselinde. Zo hard lijk je op haar.

(Stilte. Yves bekijkt zijn vader)

Albert: Ach, in onze tijd waren er niet zo veel foto's. Alleen bij bijzondere gelegenheden.

ZICHTZENDING

Yves: Is er nog iets in die fles, pa?

Albert: Nope. Zo leeg als de pensioenkas.

Aline: Weldra moeten ze geen pensioenen meer uitbetalen.

Charlotte: Nog eentje, papa, de traiteur is er toch nog niet.

Albert: Ho, wacht, meisje! Er zit toch nog ’n beetje in, nog net genoeg voor één glaasje. (Giet het in haar glas). Ziedaar! En als je teveel op hebt, blijf je hier maar overnachten: er staat steeds een bedje voor je klaar, Lotje.

Charlotte: Dat weet ik, papa, dat weet ik.

Lorena: (Tegen publiek). Waarom doet Albert dat niet voor Yves, een kamer voorzien? Ik zie dat pijn doet, bij Yves, dat hij altijd komt op tweede plaats. Hij zegt niet zo, maar ik zie, ik voel. Ik denk hij komt hier om niet laatste band met familie door te knippen. Hij zwijgt en slikt. Hij vecht met zichzelf. Brave man, Yves, echt goeie man. Ik begrijp niet: hier gaat familie van binnenuit uiteen en wij in Brasil zouden familie *naar elkaar toe trekken*. Gekke Belgen. Echt, gekke Belgen.

Yves: (Tikt op haar bips) Sta je uit het raam te kijken?

Lorena: Ja. Andere wereld hier, he. Gelukkig ik heb jou. (Geeft hem ’n kus) Jij moet mij vertellen over kruis. Ik wist niets van kruis op je rug.

Yves: Omdat ik er niet trots op ben, Lorena.

Lorena: (Lachend:) Zo erg is niet, hoor, een kruis.

Yves: Toch wel, schat, toch wel.

Lorena: (Ziet zijn bedruktheid:) Ah?! Was omgekeerd kruis? Teken van duivel? Jij vroeger bidden voor Satan?

Yves: Neen... Of… Ja, daar kan je ’t misschien wel een beetje mee vergelijken.

Albert: Een hakenkruis.

Lorena: Wat is hakenkruis?

Yves: Een swastika. Een symbool dat ooit stond voor geluk, maar naderhand misbruikt werd. Zeg ik het juist, oma?

Albert: Laat mijn moeder er buiten, jong.

Yves: Ik vraag het aan de kenners, pa…

Lorena: Swastika? Ik ken swastika. Is van… van Nazi, van Hitler.

Yves: Jaja, daarom deed ik het ook weer weg.

(Stilte)

Lorena: Dus jij had swastika? Op rug getatoeëerd? (Yves zucht ongemakkelijk, knikt)

ZICHTZENDING

Albert: (Gebaart:) Zo groot. Ongeveer.

Yves: Bemoei je d'er niet mee, pa.

Albert: Ik denk dat hij achttien was, he Yves, was je geen achttien..?

Yves: Zeventien.

Lorena: Op zeventien jaar, jij had swastika op rug? Zeventien?

Yves: Beter tijdens mijn *onwetende* jaren op mijn zeventien dan op mijn dertig. Pubers kun je alles wijsmaken. Het zegt misschien meer over mijn opvoeding dan over mezelf.

Charlotte: Een uit de hand gelopen deugnieterij, Lorena, hij kende de ware betekenis niet eens. Aanstellerij moet het geweest zijn. Verkeerde vrienden, ook.

Albert: Dat betwijfel ik. Yves is een initiatiefnemer, een koploper. Altijd voorop. Initiatief. Inzet. Een lefgozertje, hoor.

(Charlotte naar Albert toe, hem kalmerend)

Yves: Hoe kan je daaraan twijfelen; het is me met de paplepel ingegeven! Dat wij *anders* waren, beter dan mensen met 'n kleurtje.

Albert: Nu overdrijf je, ik heb nooit gezegd dat…

Yves: Ga jij nu de heilige boon spelen, de dingen afwentelen op mij?! Ben je werkelijk zo flauw om niet eens je mening openlijk te verkondigen?! Jij vond slavernij iets van een "natuurlijke hiërarchie", toch? Net zoals kolonialisme een soort natuurlijke rangorde was. "De zebra's zouden nooit de leeuwen domineren".

Albert: Jongen, Yves… neen, dat moet je verkeerd begrepen hebben…

Yves: Verkeerd begrepen? Al die keren? Al die verhalen! Het is er met de paplepel ingeslagen. Zelfs bij het lezen van "Kuifje in Congo" of cowboystrips gaf je me "extra informatie", zoals je 't zelf noemde. Op mijn zestien schoof je me al "Gangreen" van Geeraerts toe, inclusief verduidelijkingen.

Albert: Kan ik me niet herinneren, Yves. Zegt het jou iets, moe? Gangreen?

Aline: Da's een ziekte. Een vorm van rotten, is dat. We zullen het volgende week rap leren kennen.

Yves: Aan haar moet je 't vragen, ja! Ze heeft jou godverdomme die "ubermensch-theorie" aangeleerd!

Albert: Laat mijn moeder d'er buiten, zei ik.

Yves: Dat mens is de bron, pa. Jouw bron. Jouw *vervuilde* bron. En *jij* hebt *mij* ermee besmet.

Albert: (Grijpt Yves vast) Laat haar er buiten!

ZICHTZENDING

Lorena: Jullie zijn gek!

(Beide mannen staan nu face to face naar elkaar, de vrouwen houden hen tegen)

Yves: Oh, ja, en ga je me anders slaan? Ik heb je strategie door, hoor, zieke vent: een wig drijven tussen mij en Lorena. Haar afkerig maken van mij. Net zoals je Charlotte telkens opnieuw van een mogelijke minnaar afschermt. Jij bent ziek, man. Ziek en geschift.

Albert: Ik ga jou…

Charlotte: Papaatje, laat het nu. Jullie hebben allebei teveel gedronken. Laat hem.

Yves: Slaan..? Kom op, je deed het vroeger zo vaak, toon dat je 't nog steeds kan. Ik hoef het niet meer te incasseren zoals vroeger. Ik geef je desnoods een dreun terug dat je languit tegen de grond gaat.

Albert: Jij hebt me godverdomme naam en klanten gekost. Met mijn meststoffen maakte jij bommen.

Yves: Doe niet alsof ik een terrorist was. Eén bom is er ooit afgegaan, één. En 't was meer rook dan knal. "Afgelopen met een sisser en een rookpluim", stond in de krant.

Albert: En dat je de zoon was van Albert Coucke, zaakvoerder van Coufer, stond er ook allemaal bij. Godverdomme. Met naam en toenaam. Een foto van onze fabriek, "waar de bom vervaardigd werd". Door jou was ik haast overkop gegaan!

Yves: Je was niet eens bekommerd om wat ik deed, je stond achter mijn ideeën. Je was alleen bekommerd om de zaak. (Rustig:) Je zou het verdiend hebben, een faillissement!

(Net als Albert zijn hand dreigt te slaan, slaat Aline beiden op het achterhoofd)

Aline: Stoppen jullie tweeën! (De deurbel gaat) De tracteur is er! We gaan eten. (Beent af richting voordeur)

(De kerstboom is nu 1/3 gedraaid, de half-gedecoreerde zijde naar de publiekskant)

DOEK - PAUZE

ZICHTZENDING

TWEEDE BEDRIJF

(Lorena zit alleen in de zetel, staart dromerig voor zich uit. Yves komt op, neemt plaats naast haar. Hij legt zijn hand op haar dij, maar ze reageert niet)

Yves: Lorena… je hebt aan tafel amper een woord gesproken. Ik begrijp dat je wat aangeslagen bent… En dat ik het je had moeten vertellen, misschien. Maar… begrijp mij ook: ik ben niet trots op dat machogedrag tijdens mijn puberjaren. Ik heb het van me afgeschud, het is niet eens meer relevant. Had ik het je moeten vertellen, dan? Hey?

Lorena: Ik weet niet, Yves. Ik weet niet.

Yves: Ik ben wie ik ben en ik heb gedaan wat ik gedaan heb. Hoe zou ik het kunnen vertellen hebben? Ik bedoel maar: het zou mij niet dichter tot jou gebracht hebben. En ik wou *jou*, Lorena, ik zie je graag. Geef die ouwe godverdomme niet wat hij wil. Ga voor "*ons*".

Lorena: Ik ben hier in vreemd land en nu ook beetje bij vreemde man, lijkt zo.

Yves: Ik ben van kop tot teen zoals je me hebt leren kennen tijdens mijn rondreis in Brazilië. Vroeger is voorbij. Ik ben de man die jij kent. What you see is what you get.

Lorena: Waarom had jij swastika? Ik begrijp niet. Is toch geen lief symbool, naar buitenlandse mensen? Is symbool van haat.

Yves: Omdat ik in die richting *gestuurd* werd: opvoeding, verkeerde vrienden… Wat weet je ervan als snotaap? Niets. Je loopt mee. Je doet wat van je gevraagd wordt. Ze *maken* je tot iemand. Als je wat ouder wordt, ja, dan ga je nadenken… zie je dingen die niet OK zijn, waar je 's nachts van wakker ligt, waaraan je wil ontsnappen. En dat heb ik gedaan: me losgemaakt. En heel wat vrienden verloren, maar wèl mezelf gevonden. Lorena..? (Ze kijkt op) Ik heb gekke dingen gedaan, ja, maar nu wil ik alleen nog gekke dingen doen voor jou, mèt jou.

Albert: (Op, alsof er niets gebeurd is) Ah, hier zitten de tortelduifjes. Ik kan nog koffie maken, als jullie willen. En er zijn nog chocolaatjes. Die witte met frambozenvulling zijn erg lekker. Of bruin of zwart, voor de liefhebbers…

Yves: Ik heb genoeg, pa.

Albert: Genoeg? Van zwart en bruin..?

Yves: Pa…

Albert: Oh, *genoeg gegeten*, bedoel je. Ja, want voor zover ik je ken, at je vroeger alleen witte chocolade, zeker geen fondant. Toen de zoete, nu de bittere. Maar: "les fous et les chauffeurs on ne discute pas", niet waar?

Yves: "Les *gouts* et les *couleurs* on ne discute pas", niet "fous et chauffeurs".

ZICHTZENDING

Lorena: Is Charlotte aan afwas? Dan ik help wel even.

Albert: Neen, niet nodig. Die helpt Aline: karamel verwijderen van haar bovenstuk.

Lorena: Bovenstuk? Ze heeft gemorst op de kleed?

Albert: Bovenstuk van haar vals gebit. Ik zei nog dat ze van de karamelpralines moest afblijven, maar dan neemt ze er natuurlijk twee tegelijk…! Een eigenzinnige oud mens is het, ons moe.

Yves: ’n Familietrekje... Wat heb je daar in de hand?

Albert: Oh, ja, (Gebaart Lorena) schuif even op, wil je. (Neemt plaats naast Lorena in de zetel) Dit is een fotoalbum, van vroeger. Heel veel foto’s hebben we niet, maar foto’s zijn toch altijd ontegensprekelijke herinneringen. Bewijzen, zeg maar.

Lorena: Oh, leuk dat je foto’s hebt, Albert. Ik ben gek op foto’s.

Albert: Ja, dat had ik al begrepen. En foto’s maken een en ander los, zeg ik altijd, herinneringen… anekdotes… Foto’s zijn *feiten*: als je d’er op staat, was je d’er ook bij. Toch? (Terwijl hij bladert:) Kijk, dit is Yves toen ie zes was… en hier met zijn eerste fietsje… een verjaardag, ook… wat vriendjes die komen spelen… deze is Henri, met een veel te grote appel: hij heeft zijn twee handen nodig om dat ding vast te houden… We hadden een kleine boomgaard met appels en peren… ananas kwam toen niet in huis… en dan hier, in vol ornaat: Yves… Zeventien moet ie geweest zijn… Achttien, misschien.

Lorena: (Neemt het album over) Ben jij dat, Yves? Ik herken je bijna niet! Wel stoere jongen was jij… (Blikt even naar Yves, Yves zwijgt).

Albert: Ja, toen was ie volop euh... hoe zeg ik het, Yves…? actief in het milieu…! Zijn kale kop, zie je… en hier toont hij stoer zijn *bad* boots…

Yves: Combat boots, pa.

Albert: … Die laarzen heb je lang gehad, he, Yves?

Lorena: Dat kleintje hier, is dat Charlotte, met die vlechtjes?

Albert: Ja-ha. Lotje, ja en deze Henri. Lotje en Rikske, ze kwamen goed overeen, Yves vertoefde al in andere sferen, he jongen. Het was me een tijd van spanning. En hier: drie kaalkoppen bij elkaar. Met hen heeft Yves toen die bom gemaakt. Die met het ringbaardje is trouwens later in de gevangenis geraakt.

Yves: Bom… bom… Een rookpluim, hooguit een rookpluim.

Albert: Het heeft wel de kranten gehaald, die bom. Helaas. Vervelend, hoor, als de klanten komen vragen of het mijn zoon is die in de kranten staat. Ja, die met het ringbaardje: de bak in, die hebben ze gepakt, had minder geluk dan Yves. Slagen en verwondingen en zo. Bedreigingen.

Yves: Dat was Rocky die zo’n dingen deed, niet ik. Nooit gedaan.

ZICHTZENDING

Albert: Ze hadden krachtdadige argumenten. Er kwamen wel eens knuppels aan te pas… Boksijzers… fietskettingen… En o wee als je ’n kleurtje had…

Lorena: Mooi. Bedankt, Albert, om de foto’s te tonen. (Duwt het album terug naar hem toe). Bedankt.

Albert: Ik heb nog wel wat losse foto’s in een schoendoos. Als je wil haal ik ze even..? Dat krantenknipsel, over die bom, heb ik ook ergens bewaard.

Lorena: Neen, dank je Albert, ik heb genoeg gezien.

Albert: (Staat op:) Ja, ik dacht maar: ik doe jullie d’er vast een groot plezier mee. Familiefoto’s: altijd leuk op een avond als deze.

Lorena: Je laat foto vallen. (Raapt de foto op). Wie is deze meneer..?

Albert: Dat euh… (Emotioneel)… Dat is mijn grootvader… (Wil met één hand de foto terugnemen)… Mijn grootvader, ja. Dat euh…

Lorena: Lijkt lieve man. Heeft lieve ogen.

Albert: (Duidelijk aangeslagen. Trekt de foto terug). Ja, inderdaad.

Lorena: Sorry. Jullie moeten goede band gehad hebben, jij en grootvader. Niet? Ik zie.

Albert: Bijlange niet. Ik heb hem nooit gekend. (Herpakt zich:) Maar een grootvader is zo speciaal. Grootvader – kleinkind is zo bijzonder. Ik hoop dat ik dat ooit nog mag meemaken, een kleinkind in mijn nabijheid. Ik hoop het echt. Enfin, ik vind dit alvast een fijne avond, de familie zo bij elkaar.

Yves: “Bij elkaar”… En Henri?

Albert: Tja, je zou verwachten dat hij wel eens telefoneert op een avond als deze. Het lijkt vanzelfsprekend, maar goed, de dingen lopen niet altijd zoals je wil.

Yves: Er is niets zo verraderlijk in het leven als *vanzelfsprekendheid*: ten gevolge van “vanzelfsprekendheid” zaagt de schrijnwerker zijn duim af en nà “vanzelfsprekendheid” gaan we pas de waarde van wat er niet meer is beseffen.

Lorena: Bel jij Henri, Albert, dat zal je zoon vast fijn vinden. Denk je ook niet? Kom op, Albert, bel hem op, neem de koe bij de poten!

Yves: Bij de horens, schat…

Albert: Wat jij wellicht niet beseft, Lenora, is dat er zes uur tijdsverschil zit tussen Amerika en ons landje hier. Die lui liggen al in hun bed, en ’s nachts bel je – als *welopgevoede Westerling* - geen mensen op.

Lorena: Wat *jij* niet weet, Albert, is dat ik *Lorena* heet en dat Amerika zes uur *achter*loopt op onze tijd hier, dus je kan met gerust geweten hem bellen: het is er vroege namiddag.

ZICHTEXEMPLAR

Albert: (Ietwat verbaasd om haar ommezwaai) Ach, wat maakt het uit. In de namiddag, midden hun voorbereidingen voor het kerstdiner, kan ik hen ook niet storen. Maar euh... de foto's… (Tikt op het album) ik waardeer het dat je 't leuk vond.

Lorena: Ja, zo leer ik familie beter kennen…

Albert: Zo is dat! Zo is dat.

Lorena: En jou ook.

(Pauze)

Albert: Weet je, wat je eerder zei vanavond: familie is inderdaad belangrijk. Je streeft ernaar dat ze 't goed hebben, maar ze moeten *zelf* ook *willen*. Je wijst hen de snelweg naar geluk en ze nemen op eigen houtje een afslag. Wat doe je dan, als ouder? In eerste instantie rij je terug, zet je ze weer op goeie weg... maar als ze te ver zijn – in een andere wereld zitten, om maar wat te noemen – tja, dan geraak je er niet meer bij. Maar Yves heb ik gelukkig nog kortbij. En dat houd ik graag zo.

Yves: (Cynisch:) Je doet er erg je best voor, pa.

Albert: Familie hoort bij elkaar. Bij oorlog en rampspoed: bij elkaar. We zouden zelfs samen kunnen werken, in hetzelfde bedrijf, maar hij wil niet.

Yves: Jij en ik onder één dak? Als water en vuur. Wat zeg ik: als olie en vuur. Dat lukt niet, pa, dat weet je best.

Albert: 't Is toch wat ondankbaar, vind je niet Renola… Lo-... Rena?

Lorena: Charlotte werkt ook niet in uw bedrijf? (Neemt plaats in Alberts clubzetel)

Albert: Dat ligt anders.

Yves: Met Charlotte ligt alles altijd anders – maakt niet uit. Waar ik nu werk, zijn mijn werkuren afgelijnd, worden mijn overuren betaald. Dat zou bij Coufer niet het geval zijn.

Albert: Denk jij dat ik mijn eigen uren reken? Ik werk dag en nacht.

Lorena: Yves en jij samenwerken, het zou de situatie ingewikkeld maken, waarschijnlijk?

Albert: Ingewikkeld? Een mummie, dàt is ingewikkeld…!

(Lorena mimeert naar Yves dat ze het niet begrijpt. Aline komt opgereden met rolstoel, gevolgd door Charlotte die haar begeleidt)

Charlotte: Dat was een lekkere maaltijd, he oma, nu ga je toch niet meer zeuren over eten, he.

Aline: (Tussen haar ondertanden peuterend:) Nu dat bovenstuk proper is, heb ik hier nog wat van onderen… Ik vond dat hertenkalf nogal pezig. Precies of ze hebben

ZICHTZENDING

een vezelkoord tussen mijn tanden getrokken. Volgens mij hebben we het moederhert opgegeten. Of de grootmoeder.

Yves: (Cynisch:) Hadden wij beter ook gedaan…

Albert: Het was lekker en gezellig, toch: een goeie traiteur, koud buiten en heerlijk warm in huis,…

Charlotte: Al zou ik eens graag Kerstmis vieren in volle zomer, in Australië of zo: kerst vieren in bikini, met een barbecue op het strand, dat moet toch geweldig zijn?!

Albert: Blijf jij maar mooi hier.

Charlotte: (Tegen publiek:) Sinds Henri naar Amerika vertrokken is, heeft papa een panische angst dat ook ik elders ga wonen. Nadat Henri zijn studies had afgerond, had papa gehoopt dat hij in het bedrijf kwam werken, maar nog voor Henri zijn diploma in de hand had, kreeg hij al verschillende aanbiedingen. Hij kon aan de slag in Amerika, leerde er iemand kennen… Aanvankelijk had papa twee klokken in huis: eentje voor de tijd hier, de andere voor de tijd in Amerika. Er werd wat heen en weer gemaild, maar dat viel snel stil: papa zei dat hij het gevoel had dat hij met een volstrekt onbekende schreef. Op een dag waren de klokken weg en toen ik ernaar vroeg zei papa: "ik heb het gevoel dat Henri overleden is - voor mij is hij dood". Sindsdien… niks meer. Het enige wat papa er nog over zei was "een tevreden mens kan reizen in eigen huis en hoofd". Henri heeft drie kinderen en papa heeft ze nog nooit gezien. Yves en ik vinden het ook spijtig, die afstand, maar de wereld stopt toch niet aan de rand van het dorp?!

Albert: (Staat te drentelen:) Wel… ik wil niet vervelend doen, maar… dat is eigenlijk mijn vaste plaats in die zetel. Het is misschien toeval dat jullie net daar…

Lorena: Zullen we plaats maken…?

Albert: (Streng starend:) Ach, neen, laat maar… 't is Kerstavond… neen, zit er niet mee in. Je bent te gast. Wil er iemand nog 'n borrel: whisky, cognac, calvados…? De vertering inzetten met een digestief?

(Lorena gaat intussen op andere plek zitten, neemt Yves mee)

Aline: Laat het, Albert, er is al drank genoeg gevloeid. Al die champagne, dan die wijn aan tafel… je weet waar het op uit draait.

Albert: Hoezo? Ik kom net op volle snelheid?! (Giet zich een glas in) Niemand?

Aline: Albert, niemand wil wat… dat hoort ge toch?

Lorena: Neen, bedankt, ik heb genoeg.

Albert: Yves, zeker dat je geen borrel nodig hebt? Yves? (Yves wuift het weg)

Aline: Iedereen heeft genoeg gehad, Albert, en gij ook. Niemand wil wat. Dring toch niet zo aan, da's onfatsoenlijk. Ge valt de gasten lastig.

ZICHTZENDING

Albert: Lorena? Echt niet? (Ze schudt het hoofd)

Aline: Allez, kom, doe mij een cognacje dan… Ge houdt er toch niet over op. Ik ben veel te toegeeflijk. (Albert giet een glas uit). Giet maar stevig door, zoon… niet gierig zijn op kerstavond…

Charlotte: Lorena, je zit er zo stilletjes bij?

Lorena: Jij ook, hoor, Charlotte. Jij hebt sinds de maaltijd ook nog niet veel gezegd.

Charlotte: Dat is waar: ik krijg na de maaltijd altijd een dipje. Als ik nu in de zetel ga zitten, dommel ik meteen weg, zo suf voel ik me.

Yves: Al die wijn die je gedronken hebt, zal er zeker bij helpen.

Charlotte: Hij was lekker... Heerlijk!

Albert: (Tussendoor:) Een echte goeie Europese wijn…

Charlotte: … een stevig wijntje, hou ik van.

Lorena: (Met een lachje:) Dat hebben we gemerkt, Charlotte.

Charlotte: Een glaasje wijn is goed voor het hart, én de nachtrust. Zeker de nachtrust!

Aline: Op ons welzijn, de familie… en het *bedrijf* natuurlijk... Tjing!

(Albert werpt een boze blik naar Aline)

Yves: Het bedrijf, ja. Het bedrijf. Hoe staan de zaken nu eigenlijk?

Albert: Goed, de business draait. Ik heb een extra werknemer moeten aannemen, een vrachtwagenchauffeur, maar dat wist je al, en vanaf volgend jaar… Maar goed, we hadden een deal: we zouden niet over werk praten vandaag.

Yves: Ik bedoel het *overlaten*, pa. Wat zijn je plannen, wanneer laat je het over?

Charlotte: (Met een lach:) Zou hij dat ooit wel *kunnen* loslaten, dat bedrijf? Papa waakt erover als een haan op zijn erf. Misschien wil je 't niet eens, Yves, want hij zal je van 's morgens tot 's avonds in de nek lopen hijgen.

Yves: Hij kan het beter *gecontroleerd* overlaten, dan dat het bij een plots overlijden als een meteoor uit de hemel dondert. (Stilte) Wel, wat zijn de vooruitzichten? Pa?

Albert: Yves, alstublieft; het is *mijn* bedrijf, ik heb het samen met Roos uit de grond gestampt, dus hoef jij me niet onder druk te zetten. Verdorie, zeg... Al die druk om iets dat ik zelf heb verwezenlijkt… Ik heb eigenhandig de bomen gerooid om het terrein vrij te maken, ik heb de loods eigenhandig gebouwd – met de hulp van Richard, weliswaar…

Aline: (Tegen Lorena:) Richard was een vriend, een gehandicapte.

Albert: (Verontwaardigd:) Richard was niet gehandicapt.

ZICHTZENDING

Aline: Die knipperde toch de hele tijd met zijn ogen?!

Charlotte: Dat is nog niet gehandicapt, oma.

Aline: Als uw ogen meer toe dan open zijn, zijt ge zo goed als blind.

Albert: Yes, ik wil niet – niet! – onder druk gezet worden om wat ik zèlf heb opgebouwd. Begrijp je dat?!

Yves: Ik *wil* je niet onder druk zetten, pa, helemaal niet. Ik vraag toch alleen hoe je de overdracht ziet? We moeten toch regelingen treffen? Eén van die regelingen was dat ik – reeds lange tijd geleden - een diploma bedrijfsbeheer moest behalen. Wel kijk, dat is er al een hele tijd. Ook al die andere zaken moeten georganiseerd worden. Als jij wil dat ik het bedrijf overneem dan wil ik er ook volledig klaar voor zijn. Ik meen dat we best af zijn met een *geleidelijke* overdracht zodat ik me kan inwerken en we samen…

Albert: (Snijdt hem de pas af:) Ik weet niet of we 't op die manier gaan doen.

Yves: Hoe bedoel je? Je begeleidt toch nog 'n beetje? Of laat je me van dag één aan mijn lot over?

(Stilte)

Aline: Het bedrijf overlaten: hij heeft er andere ideeën over. Nietwaar, Albert?

Albert: (Grommelt wat) …

Aline: Maar vertel hem dan hoe gij 't ziet!

Albert: Hou je d'er buiten, moe. Zoals ik al zei: het is *mijn* bedrijf.

Yves: Ah? Andere ideeën…? (Staat op) Ga je 't verkopen? (Geen antwoord) Wel? Gaat Coufer in de etalage, pa?

Albert: Ga even zitten, Yves.

Yves: (Blijft staan) Je bent me al jaren in de rug aan 't duwen om me op alle vlakken voor te bereiden – ik heb verdorie mijn avondschool afgewerkt midden mijn echtscheiding – het tweede was misschien het gevolg van het eerste – en nu ga je 't onder mijn neus verkopen?

Albert: Yves, ga zitten en luister.

Yves: (Nog steeds staande:) Alsof jij kapitaal nodig hebt..? Wat is dit voor een komedie?

Albert: Yves, zit en luister naar wat ik te vertellen heb.

Yves: "Luister", "luister"… Ik ben geen nijlpaard dat zijn oren kan afsluiten, hoor.

Albert: Yves… (Wijst op de zetel)

Yves: En, neen, ik ga niet zitten!

ZICHTZENDING

Albert: (Tegen de anderen:) Zie je nu wat een dwarsligger hij is?

Yves: (Opgewonden:) Dwarsliggers houden de sporen recht. Ik ga niet zitten. Ik ga pas zitten als… als… als ik.. als… als je zegt dat ik moet staan..! Vertel. Coufer..? Verkopen?

Albert: (Haalt wat hulpeloos de armen op). Jongen, kalmeert toch. (Tegen de anderen:) Krijgt hij nu niet zo'n raar kleurtje? (Gebaart:) Kom, we gaan even de tuin in, een frisse neus halen.

Yves: (Gaat weer zitten:) Ik ga - de tuin - niet in!

Albert: (Tegen de anderen:) Zie je: zo averechts als de knieën van een kieken. (Zucht:) Ik ga het niet verkopen, Yves. Dat heb ik toch helemaal niet gezegd?

Yves: Ow. Je verkoopt… Coufer niet..?

Albert: Dat heb je goed gehoord, Yves.

Yves: Ah, bon. Sorry, dan heb ik dat verkeerd begrepen. Met jou weet ik nooit wat ik moet verwachten. Nogmaals excuses. Ik dacht even dat je me in een doodlopende steeg gestuurd had.

Albert: Ik ga het overlaten…

Yves: … Prima… OK. Dan begrijpen we elkaar. Dat neemt niet weg…

Albert: ... Aan Charlotte.

(Stilte)

Yves: Aan Charlotte?! (Stilte) Zei je nu "overlaten aan Charlotte"?!

Charlotte: Broer, dat klinkt nu wel 'n beetje denigrerend, hoor, dat toontje. Alsof je een kleuter in de cockpit van een vliegtuig zet.

Yves: Neen… Zo bedoel ik het niet, zus. (Gebaart alsof zijn hoofd volgepropt geraakt:) Ik ben bovenal *verbaasd*. Verrast ook. *Ik* moest ervoor studeren, bijstuderen na mijn werkuren, me bekwamen... me *bewijzen*, zoals steeds… en nu plots heeft een diploma of kwalificatie geen enkel belang meer?!

Albert: Het is wat het is. *Jij* zei eerder dat het belangrijk is je hart te volgen, wel: dat heb ik in zekere zin gedaan. (Sarcastisch:) Je ziet dat ik het ook kan, mijn hart volgen.

Yves: Ah, bon… nu ben ik even… het zuiden kwijt…

Lorena: Dus, als ik goed begrijp, jij gaat niet bedrijf overnemen..? Yves?

Yves: Daar euh… lijkt het op, ja. Als ik het zelf goed begrijp. Maar ik begrijp het niet goed, begrijp je? Ik begrijp het *niet*. Ik begrijp alleen dat ik 't niet begrijp. Begrijp jij 't?

ZICHTZENDING

Lorena: Wàt… moet ik precies begrijpen..? Ik denk ik heb verstaan: jij niet in bedrijf meststoffen werken..?

Yves: Neen, Lorena, neen, blijkbaar niet. Neen.

(Pauze)

Lorena: Dan, alles blijft zoals het is?

Yves: (Peinzend:) Ja. Ja, Lorena. Ja.

(Pauze)

Lorena: Niet in fabriek van Albert..?

Yves: Neen, neen, Lorena. Niet in…

Lorena: Ik zeg dan: madre mia…

Yves: (Zucht) Pfff, het is hier warm. Ik krijg er precies een slapte van.

Albert: Zie je wel dat je een borrel zou nodig hebben…

Yves: Pa, het is me niet geheel duidelijk: waarom draait dit zo opeens… de andere kant uit? Jij weet toch dat ik me daarop heb ingesteld? Dat *wij* ons daarop hebben ingesteld, Lorena en ik?

Albert: Dat weet ik - begrijp ik ook - maar 't is nu eenmaal anders.

Yves: Ik heb Lorena's frustratie om onderbetaald werk getroost met de gedachte dat ze later zeker werk zou vinden. In ons bedrijf. Moet ze dan blijven poetsen, met een diploma op zak?

Albert: Jongen, daar kan ik me toch niet over uitspreken?! Je hebt een plan A en als dat niet doorgaat heb je als goeie planner ook een plan B, toch?

Lorena: Jij zei "alles loopt op wieltjes", amado, maar is niet zo.

Aline: (Vanuit de rolstoel:) Oh, bij mij wel…!

Albert: Lo-… Rena, klopt mijn redenering niet?

Lorena: Brazilianen zeggen: "Em boca fechada não entra mosquito". "In gesloten mond zal je geen vlieg vinden". Ik bemoei mij niet. Is tussen vader en zoon.

Yves: Ik wil absoluut niet beledigend klinken, Charlotte, maar zie jij jezelf dat bedrijf leiden?

Charlotte: Papa zal me begeleiden. Toch, papa?

Yves: (Bekijkt hen afwisselend) Jij wist hier al van? Charlotte?

Charlotte: Ik was…

Albert: (De pas afsnijdend:) Neen, die beslissing is recent genomen.

ZICHTZENDING

Yves: Pa, met alles respect voor mijn bijzonder lieve zus, maar ik mag toch terecht stellen – zonder de bedoeling te kwetsen – … ze heeft niet eens de capaciteiten om een boetiekje te openen?! En je wil een bedrijf van… – hoeveel mensen heb je in dienst..?

(Lange stilte.)

Albert: Jij hebt ook nog niet bewezen dat je wel ’n boetiek kan runnen. Je hebt een diploma bedrijfsbeheer, maar werkt als onderhoudstechnicus. Als het echt je ding was, een bedrijf runnen, dan had je ’t toch al gedaan, al geprobeerd op zijn minst? Of op één of andere manier doorgestoten in de hiërarchie? Charlotte heeft het al zo vaak geprobeerd. Ze heeft de *drang*. Om een bedrijf te runnen moet je *honger* hebben, *lust*, *drang*. *Drive*! Die heeft ze. Meer dan voldoende. Verder kan ze zich omringen met bekwame mensen. Mijn dochter zal de *goede naam* van onze zaak verder uitbouwen, daar twijfel ik niet aan.

Yves: En het feit dat ze een hekel had aan de geur en het stof van de meststoffen, is plots geen punt meer?! (Tegen Charlotte:) Vroeg op kantoor, laat naar huis: geen probleem meer? Je vakantiemogelijkheden die beperkt worden? Overal en altijd bereikbaar? Jij zei toch altijd dat je nooit in dat stoffabriek zou werken? (Pauze) Bon. (Tegen Albert:) Dus, hiermee is je beslissing dan genomen?

Albert: Charlotte zal een prima uithangbord voor Coufer zijn. Als een roos bovenop de meststoffenhoop.

Charlotte: Ach, niet overdrijven, papa.

Aline: (Rolt haar rolstoel tussen Albert en Yves in) Albert, zijn er nog pralines, zoon?

Yves: Dus, je beslissing is *definitief*?

Albert: Mijn beslissing is genomen, ja.

Aline: Albert, zijn de pralines op? Die karamel was eigenlijk wel lekker…

Albert: Moe, hou nu verdomme eens op over die pralines.

Aline: Ochottekes, kregelig kereltje… Geef er dan nog eentje. Of zijn ze toch op?

Yves: Wel, pa…?

Albert: Ja, er zijn nog pralines, maar ze plakken tussen haar tanden. En ik ben dat gepeuter beu. Ze doet het om mij op stang te jagen.

Yves: Dat bedoel ik niet. Je beslissing?! Coufer?!

Albert: Wel ja, genomen. Ze is genomen. Punt.

Yves: En daar valt - zoals gewoonlijk – niet meer over te praten. Een andere aanpak, een andere visie… niet toegestaan? Taboe..?

ZICHTZENDING

Aline: Yves, ge kent het klappen van de zweep: standvastigheid is een eigenschap van onze familie. Eens een beslissing genomen, is dat muurvast. Ge krijgt een praline of ge krijgt ze niet. Hij zal niet meer van idee veranderen, Yves.

Yves: On-voor-stelbaar…! Dit is het meest memorabele kerstgeschenk dat ik ooit zal krijgen: een emmer ijswater.

Lorena: (Naar Yves toe) Wij redden ons, Yves, zoals altijd: wij tweeën… boren ons overal doorheen. Jij en ik samen, wij komen overal doorheen.

Yves: Godverddd… Man..!

Albert: Cognacje nodig? Ik heb een nog bijna volle fles. En hij is lekker.(Tegen Aline:) Ik hou van dat fruitige. Proef je 't, die zachte toets? *Helemaal mijn ding*.

Yves: Een fles zuurstof zou gepaster zijn. Lucht, ik heb even frisse lucht nodig. Veel frisse lucht. Neem me niet kwalijk. (Gaat af)

Albert: Kijk, nú gaat ie wel de tuin in…!? Zo tegendraads als wat.

Lorena: Yves..? Yves, wacht! Amado… (Gaat hem achterna)

Albert: Loopt ie nu weg?!

(Stilte)

Charlotte: Dit is niet leuk voor hem, papa.

Albert: Ik weet het, liefje. Het leven is niet altijd leuk. (Legt een arm om haar heen) Het komt wel goed met hem, als de verrassing verwerkt is. Het is gewoon even wennen aan de nieuwe situatie. Mensen worden onzeker van veranderingen, meer is er echt niet aan. Hij héeft een job, hoor, hij zal niet van honger omkomen.

Charlotte: Ik weet niet of het wel zo'n goed idee was… en al zeker niet om dit vandaag te vertellen, papa. Hoe haal je 't in je hoofd, op kerstavond!?

Albert: *Hij* vroeg ernaar!? Meisje, ik mag toch zeggen dat ik het netelige onderwerp een paar keer van de baan heb kunnen vegen?! *Hij* drong aan. (Charlotte maakt zich los) Waar ga je naartoe, meisje?

Charlotte: Wat denk je?! Even met Yves praten. (Af)

Albert: Iedereen loopt weg. Je zal nog gelijk krijgen, oma: 't is alsof de wereld vergaat, zoals iedereen de benen neemt. Alsof het iets oplost, weglopen. (Giet zich nog 'n glas in, nipt ontspannen). Den-ken-met-de-be-nen… *Ik* heb me nooit door een teleurstelling laten tegenhouden. Er is voor ieder probleem een oplossing, soms heet die oplossing gewoon "tijd". Doe ik nu iets fout, moe?

Aline: Ik kan er evenveel "ja" als "neen" op antwoorden, zoon. Niemand is perfect.

Albert: Perfect, perfect. Wat dan nog. Een wereld met perfecte mensen is nog geen perfecte wereld.

ZICHTZENDING

Aline: (Tegen publiek:) Albert heeft al wat parcours afgelegd: geslaagd in zaken, gefaald in het familieleven. Moeder Natuur heeft met zijn kloten gerammeld. Ja, letterlijk. Roselinde wou kinderen en Albert kon er geen maken; hij kon de vurigste wens van zijn grote liefde niet vervullen. Dat heeft hem pijn gedaan, veel pijn. Op die zwarte dagen heeft hij zichzelf vaak vervloekt, met de handen op de reling van de brug. Van zijn eenentwintig tot zijn vierentwintig heeft hij gewipt als een konijn. Tevergeefs. Dan was er die vriend des huizes: Richard. Hij was als een broer voor Albert. Richard had een vorm van darmkanker en zou spoedig sterven. Op vraag van Albert heeft hij Roos een zoon geschonken: Yves. Een paar jaar later ging Richard dood. Maar de mensen fezelen en monkelen. Wie de vader van Henri is, is me niet bekend, maar wat wel is: Albert stond opnieuw ontspannen in het leven, en twaalf jaar na Yves kwam opeens Charlotte ter wereld: zijn eigen dochter. Eigen kweek, eigen bloed. Onverwacht. Moeder Natuur had hem goed bij zijn pietje. Die jaren heeft hij als een beer over zijn jong gewaakt: als de baby een kik gaf dacht hij dat ze *dood ging* en als hij haar niet hoorde, dacht hij dat ze *dood was*. Drie jaar later overleed Roos: Charlotte is zijn laatste en mooiste herinnering aan zijn grote liefde. Een levende herinnering. Daarom. Daarom zal 't altijd anders zijn tussen zijn kinderen.

Albert: (Op gebeten toon:) Ik heb wat Yves en Henri betreft mijn plichten gedaan: opgevoed en losgelaten. Vogels die uit het nest willen springen, moeten zelf kunnen vliegen. En de overmoedigen vallen te pletter. Voer voor aaseters.

(Yves op, mouwen opgestroopt, zijn haren door elkaar)

Albert: Waar is Charlotte?

Yves: (Strak:) Gewurgd. Haar lijk drijft in je Japanse vijver. Maak ik nu opnieuw kans om het bedrijf over te nemen? Of moet ik Rik ook liquideren?

Albert: Wat?! Gewu…

Lorena: (Op, gevolgd door Charlotte) Amai, het regent dat het pijpt!

Charlotte: Het regent pijpenstelen, bedoel je. Brrr, koud buiten, hoor.

Albert: (Tegen Yves:) Raar gevoel voor humor heb jij. Niet normaal. Echt niet normaal.

Yves: Ik geef toe: de grap is niet zo goed als iemand bijna tien jaar lang voorbereiden op de overname van een bedrijf en dan simpelweg opzij zetten. Dat is pas gieren!

Albert: Ik ga niet beweren dat het een onderbouwde beslissing is, maar ik heb – zoals jij suggereerde – mijn hart gevolgd. Daar kan jij toch niet tegen zijn. (Pauze) Blijf je bij je beslissing? Om afstand te nemen?

Yves: Welke beslissing? Wat bedoel je? Jij hebt… Afstand nemen van wàt?

Albert: (Doelt op de fles) Of je geen cognacje wil?

Yves: Alsof ik iets te vieren heb…

ZICHTZENDING

Albert: Beschouw het als een kans, jongen, elke wijziging is een kans om de dingen anders aan te pakken.

Yves: (Tegen Lorena, cynisch:) Hoor je dat, schat, een “kans”, noemt hij het…

Albert: Jaa-aaah, zo is dat: je staat op een kruispunt en kiest een nieuwe richting. Dat maakt het leven verrassend.

Aline: Verrassend, is wel het juiste woord.

Yves: Weet je, ik vraag me vaak af of dat hele gedoe mijn echtscheiding niet in de hand heeft gewerkt. Ik was er nooit. Werken, thuiskomen, snel eten en hup! naar de avondschool. Ik heb mijn relatie verwaarloosd om een familiezaak, een familiezaak waarvan ik dacht dat ze ons leven zou opwaarderen. Helaas.

Lorena: Dan heb jij zware prijs betaald, Yves. En ik... een beetje prijs gewonnen, met jou.

Aline: Het leven is een loterij, kinderen.

Yves: Klopt: daar win ik ook geen familiebedrijf mee. (Pauze) Lorena, jij hebt je kans nog niet gewaagd, jij wint misschien wel: als ik me niet vergis heb jij nog ’n kraslotje tegoed. Pa en ik hebben tijdens de maaltijd een lotje gehad en – zoals verwacht - niets gewonnen.

Albert: Even kijken: is er intussen al een half uur voorbij…?

Aline: Meer dan een half uur, lijkt me.

Yves: Of is er een spelregel die zegt: als de tijd voorbij is, gaat het lotje naar de jongste van het gezelschap?!

Albert: Yves, nu doe je wel erg sarcastisch. Voor wie hou je me? Lenora mag gerust een lotje nemen.

Yves: En Lorena ook…?

Albert: Dat zei ik toch?! Doe maar. Ga je gang. Ik wens je veel geluk, Lo… dinges.

Lorena: Nu? (Staat op, speels:) Welke zou ik kiezen… (Neemt het enige overgebleven lotje. Tegen Yves:) Wat doen we als ik word miljonair?

Yves: Een meststoffenfabriek beginnen; tot aan onze nek duiken we de mest in. (Lorena slaat hem speels op de schouder) Niks anders dan waar we altijd van hebben gedroomd. (Ze geeft hem een snelle kus) ’t Zou wel heel toevallig zijnom nu miljonair te worden.

Lorena: (Na het lotje gekrast te hebben, bestudeerd het:) Is dit nu…? Hoe werkt dit?

Albert: Die dingen zijn toch kinderlijk eenvoudig…

Yves: Deze symbolen moet je daar terugvinden en als ze overeenkomen win je het bedrag eronder.

ZICHTZENDING

Aline: Meestal niks, dus. Maakt ook niets uit: als ge miljonair wordt, kunt ge'r toch maar een week van genieten, daarna kkrrrrr… (Gebaart een onthoofding)

Lorena: Deze zijn dezelfde. Deze twee, kijk. Heb ik dan... dit gewonnen? Deze bedrag?

Yves: Neen, toch?! Ja, daar lijkt het wel op. Mag ik eens kijken?!

Aline: Ook een habbekrats. Dat kunt ge wel raden.

Albert: Proficiat, Lareno. Le… Lo-rena.

Lorena: Dit is best veel geld. Wow! Steek jij het weg, Yves?

Yves: Doe maar in je handtas, schat.

Lorena: Bedankt, Albert. Dit is leuk. Maakt de avond weer beetje happy voor ons.

Charlotte: Wat noem jij veel geld, Lorena?

Albert: (Plots ernstig:) Hoeveel heb je gewonnen, dan? Een miljoen?

Lorena: Neen, geen miljoen. Genoeg, om een auto te kopen bijvoorbeeld.

Yves: Een kleine auto, Lorena. Een hele, kleine stadsauto, zeg maar. Bedankt, uiteraard, een kleine pleister op het grote leed.

Lorena: Maar dat gaan we er niet mee doen, natuurlijk, een auto kopen.

Charlotte: Neen, je gaat het verdelen. Zei je eerder op de avond…

Aline: Tja… De leste zijn de beste, zeggen ze.

Lorena: Ja, het bovenste lotje.

Charlotte: Oh, dat is hetgeen ik eerst wou nemen. Papa, je hebt het me afgeraden!

Albert: Oh ja, 't is waar: dat lotje was jouw eerste keuze. Eigenlijk wel. (Yves staart hem aan). Maar ik heb je op een ander gedacht gebracht. Dat had ik niet mogen doen. Ik kan nu niet…

Aline: Ho! Ho! Ik heb niet eens mogen kiezen: hij heeft het lotje in mijn handen gedrukt. Ik zou ook het bovenste gekozen hebben…

Yves: Bedoel je: het lotje teruggeven..? Pa?

Aline: … Ik grijp altijd zo hoog mogelijk…

Albert: Neen, natuurlijk niet! Stel je voor! Een spel is een spel. (Gaat in de single zetel zitten)

Aline: … Ik zou zelfs recht gestaan hebben in mijn rolstoel, om eraan te kunnen…

Albert: Maar ik voel me wel een beetje verantwoordelijk voor hetgeen er is misgegaan.

(Stilte. Alle blikken op Albert gericht)

ZICHTZENDING

Yves: "*Misgegaan*"…?

Albert: Euh... zei ik …"misgegaan"..?

Aline: (Volmondig) Ja, je zei heel duidelijk "misgegaan".

Albert: Ik bedoel: "door mijn toedoen anders is verlopen". Ik had me niet met de keuze van Charlotte moeten bemoeien. Dat was niet verstandig van me. En leg verdorie niet elk woord van me op een apothekersweegschaal, jongen toch…

(Aline heeft intussen haar bril opgezet, neemt de omslag uit Charlottes handtas, rijdt er een eindje verder mee en haalt de foto's eruit)

Yves: Mooi. Onthoud die gedachte tegen dat ze nog eens met een vrijer naar huis komt: *bemoei je d'er niet mee*. Laat *hààr* kiezen.

Albert: (Tegen Charlotte:) Maar we regelen dit wel, meisje, we regelen dit.

Charlotte: Ik vind het leuk voor je, Lorena. Echt waar. Het is je gegund. En het blijft binnen de familie, toch?

Lorena: Vreemd is dat wel, ik win anders nooit.

Charlotte: Geen geluk in 't spel = geluk in de liefde.

Aline: Oei… oei, oei…

Lorena: Misschien ik moet het lotje teruggeven, want ik wil niet Yves verliezen voor wat geld. Dan: ik moet geld niet hebben, ik heb al eerste prijs (knuffelt Yves).

Aline: Hoho!

Lorena: (Kijkt naar Yves, dan:) Dat is waar. Yves is zeer goeie man. Jij vindt vast ook eens goeie man, Charlotte. Ik weet dat zeker. En dat is belangrijker dan geld winnen.

Charlotte: (Lachend:) Hmm, daar ga ik toch nog eens moeten over nadenken…

Lorena: Met geld jij kan kopen *alles* wat je wil, maar met goeie liefde jij hebt *niets meer nodig*.

Yves: Ik heb toch een geweldig vrouwtje, geef toe!

Aline: (Voor zichzelf:) Jongens, toch…

Yves: Oma, een beetje lof voor mijn lief vrouwtje mag toch?!

Aline: Jongens… jongens… om uit uw stoel te vallen.

Albert: Moe, wat zit je alweer te jammeren. Ik weet het: nog een week en we zijn dood. We zijn er allemaal 't hart van in, maar de wens van Yves zal dan eindelijk uitkomen: iedereen gelijk.

Aline: Ze heeft al een lief, maar… (Albert naar haar toe) Ik wist niet dat… dat ze zo op die foto's zou staan…

ZICHTZENDING

Lorena: Charlotte, je moet op de liefde vertrouwen.

Albert: (Kijkt mee naar de foto's) Lotje? Waarom sta jij in lingerie op die…?

Charlotte: (Fluistert intussen iets in Lorenas oor) Wat?

Albert: Hier heb je zelfs… *nìks* aan… Lotje?! In je blootje?! En is dat een tattoo in de je liesstreek?! Daar wist ik niks van! Een tatoeage in je lies?

Yves: Ik zou het vreemd vinden als je dat wél wist, pa…

Charlotte: (Springt als een wilde recht en neemt de foto's uit hun handen) Oma, godverdomme!!! Ik had je gezegd dat die foto's privé waren. (In haar wilde actie vallen enkele foto's op de grond. Charlotte graait ze als een bezetene bij elkaar) Godverdomme, oma! Ben je niet beschaamd! Je moet uit mijn spullen blijven! Hoe durf je!

Aline: Ik? Beschaamd? Hoe durft gij! In uw blootje op die foto's. Ik wou wat vakantiefoto's bekijken, meer niet.

Albert: (Met een foto in de hand:) Wie is die man, Lotje?

(Charlotte graait de foto uit zijn handen)

Yves: (Lachend:) Pa, maak je toch niet zo druk, ze heeft gewoon een lief, eindelijk een lief. (Charlotte moffelt de foto's in de omslag). Het is onder jouw druk dat ze alles zo stiekem moet doen. Je prinsesje heeft haar prins op het witte paard gevonden, meer is er niet aan de hand. Gewoon een lief. Mannetje – vrouwtje.

Albert: Een lief?!

Yves: Ken je trouwens het verschil tussen een mannetjesegel en een vrouwtjesegel? Neen? De mannetjesegel heeft één stekel meer…

Albert: Yves, jongen, zever nu toch niet! Ze staat hier naakt op?! En dit is een afdruk van een website of zoiets? Lotje?

Charlotte: Laat het, pa. Laat het.

Albert: (Zacht:) Lotje toch, wat is dit? Lotje? Zeg nu toch wat er… (Kordaat:) Charlotte, ik ben je vader, hoor.

Charlotte: Alsof ik dat te kiezen had..! Laat me met rust..!

Aline: (Haalt nog een foto uit de plooien van de rolstoel) Op deze heeft ze tenminste een kleedje aan… Dit staat je goed, had je ook aan op die barbecue, vorige zomer… met die rode sandaaltjes, stond je goed mee.

Charlotte: (Rukt de foto uit haar handen) Geef hier!

Aline: Ik heb een goed geheugen; ik kan me zelfs dingen herinneren die niet eens gebeurd zijn.

ZICHTZENDING

Charlotte: (Tussen de tanden:) Moeial, godverdomme…

Aline: Ochottekes, ik zal nog eens een complimentje geven. De nieuwe zaakvoerder heeft lange teentjes.

Albert: (Probeert de situatie in de hand te houden:) Moe, hou je d'er even buiten.

Yves: (Ziet intussen de ernst in:) Wat zijn die foto's dan? Charlotte?

Albert: Op die foto stonden haar maten en gewicht…? Overweeg je een modellencarrière, Lotje? Ik kan je daarbij helpen… Maar toch niet naakt…

Yves: Pa, eerlijk gezegd, ik denk niet dat ze zo zou reageren om een modellencarrière. (Charlotte heeft intussen in de zetel naast Lorena plaatsgenomen en stopt alles bruusk in haar handtas)

Lorena: (Legt haar arm om Charlotte) Ssssjjjt, rustig Charlotte… Rustig… Je beeft helemaal… Kom hier… Kom eens hier… (Lorena trekt Charlotte naar zich toe, Charlotte barst in snikken uit. Yves en Albert kijken elkaar aan) Ssssjjjt, 't is OK, Charlotte. Het zijn maar foto's. Kom hier.

Yves: Charlotte? Ca va? Charlotte..? Hey…

Charlotte: Niks "ça va". Wat denk je te zien, tranen van geluk?

Yves: Hier, een propere zakdoek. Doe eens rustig, zusje…

Albert: Charlotte, ik denk dat jij ons een verklaring schuldig bent..? Charlotte..?

Yves: Pa, laat ze even op adem komen, ja.

Aline: (Voor zichzelf:) Ik moet er ook van op adem komen. Dat zijn geen vakantiefoto's meer, zoiets.

Albert: Dat denk ik er ook van.

Charlotte: (Na lang snikken:) Wat denk je nu, pa: mijn dochter is een hoer?

Albert: Euh... een hoe..? Wat?

Aline: Van mij gaat ge zo geen foto's vinden…

Yves: Alsof *iemand* zit te wachten op zulke foto's van jou, oma…

Aline: Ik wil maar zeggen…

Albert: Je moet niks zeggen.

Aline: Normaal kunt ge 't niet noemen.

Albert: Hou je bek!

(Aline legt deugdzaam haar wijsvinger op de mond en kijkt weg)

Yves: (Knielt voor Charlotte, wil haar troosten:) Hey, zusje…

ZICHTZENDING

Charlotte: Het is niet gegaan zoals je denkt…

Yves: We denken helemaal niets.

Albert: Waarom sta jij zo op die foto's, Charlotte Coucke? Ik ben verbaasd om mijn dochter in zo'n toestand… Een Coucke, alstublieft…! Ontredderd, is het juiste woord, ik ben ontredderd. Ondersteboven. Gechoqueerd ook. Verbouwereerd…

Yves: Pa, alstublieft, we hebben het begrepen.

Albert: Mensen, verbijsterd ben ik, verbluft… verstomd effenaf…

Yves: Pa!

Albert: (Mompelend, voor zichzelf:) Aan de grond genageld…

Charlotte: Zijn jullie echt dom, dan? Denk je echt dat ik me dat allemaal kan permitteren met een loontje van Delhaize: vier-vijf keer per jaar op reis, al die merkkledij, die juwelen, die dure auto..? Zijn jullie wereldvreemd, of zo?

Yves: Rustig, Charlotte. Wil je iets te drinken?

Charlotte: Neen. (Met een zakdoek haar tranen deppend:) Ik drink al genoeg. Teveel. Niet gemerkt? Kijken jullie overal doorheen?

Albert: Charlotte, ik zou toch graag weten… je bent een Coucke, he… en onze naam…

Yves: Onze naam, onze naam… Hou op met die nonsens, pa. Je noemde mij een terrorist, je moeder heeft bloed aan haar handen en je dochter is op één of ander vlak ook het spoor bijster… Je naam is eraan. Weg. En nu je je niet langer over je naam moet bekommeren, bekommer je godverdomme eindelijk om je familie!

Albert: Yves, jongen, moet jij nu altijd alles zo… zo cru stellen? Een beetje tact, alstublieft. Heb ik je dan geen fijngevoeligheid aangeleerd?

Yves: (Hem aanstarend, dan:) Ik ga hier zo meteen heel fijngevoelig uit mijn sokken schieten.

Albert: Ik wil gewoon weten wat er met mijn dochter aan de hand is. Dat is mijn recht, als vader.

Charlotte: OK, OK. (Herpakt zich:) Luister, dan houdt de speculatie op: ik heb vier jaar geleden tijdens mijn skivakantie in Zwitserland een man leren kennen. Een erg lieve man, een hartelijke man. Ik was dolverliefd. We hebben samen gefeest, gegeten, geslapen. Hij wou een vakantieliefde, niets meer, en heeft alles betaald. Van skipas tot champagne, zeg maar… Ik had er geen slecht gevoel bij, het was leuk, mooi meegenomen.

Albert: En verdacht, bovenal.

Yves: Jij vindt elke man, die in de buurt van je dochter komt, verdacht.

Albert: Onderbreek haar niet, Yves… Jongen, toch…

ZICHTZENDING

Charlotte: Vier maanden later kwam hij op hotel naar Brussel, voor zijn werk. Hij zocht me weer op. De fik zat er meteen in: ik was nog steeds dolverliefd. We deden hetzelfde: feesten, uitgaan… alles op zijn kosten. Ik kreeg nog extra geld toegestopt, voor een nieuw kleedje of juweeltje. (Snikt) Ja, ik weet wat jullie denken: het was gekochte liefde, ja. Maar ik hield van hem. Ik hield van hem.

Lorena: Charlotte, toch…

Albert: (Tegen Yves:) Je ziet het: als vader geen oogje in 't zeil houdt...

Charlotte: In die hotelkamer moet hij beelden gemaakt hebben. Met een verborgen camera. Weer enkele maanden later vroeg hij een Britse vriend van hem op te vangen in Brussel, een nette heer. Gewoon eens samen gaan eten… Gezelschap houden in zijn lege avonduren. Hij betaalde. Maar van het ene moest ook het andere komen. En hij chanteerde me, met die foto's… Weer kreeg ik royaal uitbetaald. Ik had beter moeten weten. Ik ben er gewoon ingelopen, domweg ingelopen. Een dom wicht, ben ik, een dom, stom wicht. Dit sleept al maanden aan.

Yves: Dit is misdadig, wat je vertelt. Hiervan moet je aangifte doen, zusje.

Albert: "Aangifte", alsof de politie dit gaat oplossen. Kunnen we dit niet zelf regelen? Waar woont die pooi… vent? Ik wil dit absoluut niet in de media.

Aline: (Voor zichzelf:) 't Zou knallen als een bom…

Yves: (Tegen Charlotte:) Vergeet dat gedoe over de naam, de schande, en zo meer. Ga voor jezelf. Zoals je trouwens al lang had moeten doen.

Charlotte: Ik weet het, Yves, maar ik kan het niet. Toen ik een beetje tegenwerk begon te geven… Hij heeft me op een website gezet. Af en toe... nu, ja… eens met een leuke man gaan eten, ervoor betaald worden, dat viel nog best mee. Ik kwam in chique restaurants waar ik anders nooit zou komen. Maar die site…

Albert: Godverdomme! De klootzak! (Tegen Aline:) Zet ie mijn dochter op een hoerensite! Een Coucke op een hoerensite!

(Aline reageert door haar vinger weer deugdelijk op de lippen te leggen en de schouders op te halen)

Charlotte: En om het compleet te maken: door al dat gedoe… ik voel me nergens nog gerust, heb achtervolgingswanen.. ik slaap niet meer… Maanden lig ik al wakker… maanden, maanden, maanden… door die toestand heb ik tegenwoordig bijna twee flessen cava nodig om de dag door te geraken. Alcohol is mijn vluchtweg… Het verdooft me. (Pauze) Voilà, nu weet je 't. (Geeft de gebruikte zakdoek terug aan Yves) De illusie is doorprikt, het sprookje ten einde. Ik ben geen prinses, maar een kikker in een modderpoel. (Pauze) Sorry, papa. (Begint opnieuw te huilen) Sorry. Echt sorry.

ZICHTZENDING

Albert: (Giet zich nog een glas uit, dan met het glas in de hand, tegen Aline:) Eerst die naakttoestanden, dan nog dat buitensporig drinken... waar is dat goed voor, al die alcohol?! (Drinkt) Godverdomme…!

Aline: Tja, waar is het goed voor, dat drinken.. (Reikt haar glas, Albert vult bij)

Charlotte: Papa…

Yves: Charlotte, we gaan handelen. Kijk even naar mij. Jij en ik gaan dit stoppen. Ja? Morgen - gaan wij - aangifte doen.

Charlotte: Ik weet het niet… Ik weet niets meer… Ik drink me 's avonds lazarus om het van me af te zetten. Ik ben gewoon al bang om nog uit te gaan, bang dat iemand me herkent. Eens je foto's op internet staan… ik zal altijd… (Snikt)

Yves: Charlotte, luister eens naar je broertje. Morgen: de aangifte. We zoeken alles bij elkaar: telefoonnummers, adressen, websites… Dit is een verhaal van pooiers of loverboys of hoe het ook allemaal mag heten, maar jij, jij bent een *slachtoffer*, Charlotte. Jij hebt geen schuld, OK? Haal het niet in je hoofd om ook maar iets van schuld voor je rekening te nemen.

Charlotte: Ik heb het mezelf wel aangedaan…

Yves: Neen, Charlotte, het *werd* je aangedaan, OK? (Nadrukkelijk:) OK? (Charlotte knikt) En overmorgen zoeken we een plaats waar jij kan ontwennen.

Charlotte: Yves… ik weet niet eens of ik het kan betalen. Zo'n afkickcentrum kost geld. Mijn autolening loopt nog even…

Yves: Dat regelen we wel. Je gezondheid gaat voor.

Lorena: (Heeft intussen het winnend lot uit haar handtas genomen:) Hier, Charlotte, betaal het hiermee.

Charlotte: Lorena, dat kan ik toch niet… (Gebaart het terug te geven, maar Lorena duwt Charlottes hand weer weg).

Lorena: Dan, het is goed besteed, Charlotte.

Charlotte: Ik kan toch niet… Neen, dat gaat niet… echt…

Lorena: Wij zijn familie, Charlotte. Elkaar helpen, bijstaan is misschien enige nut van familie.

(Charlotte omhelst haar)

Yves: Na een paar maanden doorbijten is dit achter de rug. Daarna begin je opnieuw met een propere lei. Eerst de rommel wegruimen, daarna herstarten. Het zal tijd vragen. Veel tijd En die kerel zal tegen de lamp lopen.

Charlotte: Dank je, Yves. (Huilt alweer:) Mijn vrienden en kennissen… Wat gaan de mensen denken, Yves? Iedereen zal… als ik in een afkickcentrum zit, dan…

ZICHTZENDING

Lorena: (Troostend:) Ze gaan denken, Charlotte, dat je alweer op vakantie bent.

Yves: Hey, zo'n reisduif als jij: het zal echt niet opvallen.

Charlotte: Mja… Misschien wel… (Pauze) Papa…

Albert: (Haar ontwijkend:) Wat een avond. (Maakt in één teug zijn glas leeg) Wat-een-a-vond..!

Charlotte: Papa?

Albert: Moe, wil jij nog wat te drinken? (Gaat met de fles naar haar toe)

Aline: (Reikt haar glas:) Toe maar, op mijn laatste dagen… Bovendien, ik kan een oppepper gebruiken, Albert.

Charlotte: Paps…? Papa? (Geen reactie) Ik ga naar huis. (Staat op, gaat richting deur)

Yves: Pa, je dochter roept je.

Albert: Wil je er nog een chocolaatje bij, moe, er zijn er nog? Alleen de witte zijn op. En die met karamel ook… (Aline wuift het aanbod weg)

Lorena: Yves, ze heeft gedronken, je zus…

Yves: Zal ik een taxi bellen, Charlotte?

Charlotte: Laat maar, ik red het wel. (Af. Stilte. Steekt weer het hoofd door de deur:) Toch bedankt, Yves. Bedankt Lorena. Veel dank. (Af. Yves gaat haar achterna. Stilte)

Lorena: (Voor zichzelf, verontwaardigd:) Gekke Belgen… Albert, waarom jij zegt niets tegen je dochter? Zij heeft steun nodig, nu, steun van u. Hulp van haar familie. Is nu belangrijk: arm van papa om haar schouder. Zij heeft dat *nodig*, Albert!?

Albert: (Zwijgt een poos, alsof hij haar negeert, dan zonder Lorena aan te kijken:) Ze heeft zoveel steun gehad, al die jaren. Ik begrijp niet dat mensen zichzelf verraden om *meer* en *beter*. Alsof ze iets tekort kwam. Ze had het maar te vragen.

Lorena: Albert, beste man… Zij is domweg in val gelopen.

Albert: Geloof je dat? Weet je wanneer je in een val loopt? Als je aangetrokken wordt door het lokaas. Nooit tevreden, nooit voldaan. Het zijn vaak de gulzigsten die het eerst omkomen.

Yves: (Op:) Ze is vertrokken. Het komt wel goed met haar. Jongens, toch… Ik heb het altijd wel vreemd gevonden, hoe ze zo royaal kon leven. Ik meende dat jij haar veel geld toestak, pa. (Pauze) Dat deed je toch?

Albert: Ik stak haar wel eens wat toe. Ze stond er alleen voor, Yves. Zij had geen partner. Ik heb toch ook een deel bijgedragen aan jou echtscheiding?

Yves: (Dubbelzinnig:) Wat je zegt... Charlotte, verdomme… Mijn zus. Ik kan het nog altijd niet geloven.

ZICHTZENDING

Aline: Is Charlotte nu een hoe… een… prostituée?

(Albert zwijgt)

Yves: (Na een pauze) Neen, oma.

Aline: Maar ze had toch…

Yves: Ze is een *slachtoffer*, oma, het slachtoffer van één of andere scrupuleuze vos.

Albert: (Voor zichzelf:) Dit grijpt in op het hele voornemen.

Yves: Zullen wij ook maar eens naar huis gaan, schat?

Lorena: Ja, Yves.

Yves: Ik haal de jassen.

Aline: Maar ze kreeg toch geld om met die man te slapen?

Albert: Ga jij oordelen over "slapen met" en "ergens voordelen uithalen"? Zwijg erover.

Aline: Binnen een week.

Albert: Wat "binnen een week"?

Aline: Dan zwijg ik. Voor altijd. (Laat in een knik haar hoofd zakken, alsof ze dood gaat)

(Yves op met jassen)

Lorena: (Stapt op Albert toe) Albert, geef je hand eens…

Albert: Wablieft?

Lorena: Geef je hand… Kom! (Albert reikt de hand alsof hij handen wil schudden) Ik heb nog iets voor jou. Kleinigheid. Cadeautje. (Ze knoopt er een wit bandje om)

Albert: Wat… wat doe je, wat is dat?

Yves: Dat is een geluksbrenger.

Albert: Ik hoop maar dat het geluk brengt, want eerlijk gezegd: het ziet er niet uit…

Lorena: Ze bestaan in alle kleuren: geel voor toekomst, blauw voor liefde…

Albert: Ah. Wit voor..? Succes in zaken..?

Lorena: Vrede met uzelf. Ik maak drie knoopjes, jij maakt wens bij elke knoop, ja? Drie. (Albert knikt, ze knoopt). Nu moet je wachten tot bandje vanzelf afvalt – niet losmaken! – en dan komen uw wensen uit, Albert.

Albert: Tja… (Bekijkt het bandje) Dank je. Wel euh... vreemd…

Yves: In Brazilië zie je ze overal: aan handtassen, in auto's en aan fietsen… (Hij helpt Lorena met haar jas)

Albert: Het hoeft dus niet aan de pols..?

ZICHTZENDING

Yves: (Geeft hem lachend een schouderklopje:) Te laat, pa, je hebt hem al aan. Mietje. Zo. Deze avond zit erop. (Helpt Lorena in haar jas) Hop! 't Is een drukke avond geweest. Wij keren maar eens huiswaarts.

Albert: Yves…

Yves: Pa?

Albert: Wat de zorgen betreft… voor euh… enfin, je begrijpt wel dat je nu erg nodig bent…

Yves: Charlotte? Maak je geen zorgen. Ik ken een goeie psycholoog, nog van tijdens mijn echtscheiding. Ik rond dit zaakje wel af: politie, therapie, een nieuwe telefoonnummer voor haar, ik regel het wel. Tegen de zomer staat ze weer op haar pootjes. De rest zal de tijd moeten helen. Het komt wel goed, pa.

Albert: De zorgen *voor het bedrijf*, bedoelde ik. Misschien…

Yves: Het bedrijf? Charlotte heeft je nu meer nodig dan je bedrijf, pa. (Doet zijn jas aan) En ja, ik zal er alles aan doen om het uit de media te houden.

Albert: Coufer. Ik ga die zaak niet lang meer runnen, het wordt me teveel, te druk. Het groeit me over het hoofd. 't Is haast instorten aan de finish.

Aline: Hij loopt er de laatste maanden bokkig bij. Hij staat stijf van de stress.

Yves: De lààtste maanden!?

Aline: Hij kan het niet meer.

Albert: Het is wroeten en kruipen, ik beken. De last op de schouders begint te wegen.

Aline: (Heeft intussen haar zakdoek op de grond laten vallen) Albert, zoon, mijn zakdoek, wil je..? (Albert raapt hem op, stijf gebogen, kreunend) Zie t ge 't, Yves, stijf van de stress…

Albert: (Overhandigt de zakdoek) Daarom: ik ga de zaak overlaten.

Yves: Ja-aaah! Dat heb ik gehoord. En wat de zaak betreft: je hebt je hart gevolgd, daar kan ik inderdaad niets tegen inbrengen.

Albert: Maar misschien niet mijn… Als ik alles op een rijtje zet… Ik bedoel maar: Charlotte zal niet op korte termijn…

Yves: … En dat gaan wij ook doen, Lorena en ik, ons hart volgen: "plan B", zoals jij 't noemde.

Albert: Plan B?

Yves: Ik ga met Lorena in Brazilië wonen: ik kan daar makkelijker werk vinden dan zij hier. Zij heeft het hier geprobeerd – plan A, zeg maar – en dat leidde tot niets, alleen frustratie en teleurstelling. Tijd voor plan B. Je hebt gelijk. Voor één keer.

ZICHTZENDING

Aline: Brazilië..?

Yves: Mooi weer, daar! Een andere manier van leven, ook. Ik heb er altijd van gedroomd en me er altijd uitstekend in mijn vel gevoeld. Het is thuiskomen als ik daar voet aan grond zet.

Albert: Brazilië, jongen… Zo ver. Zo ineens?!

Yves: Ineens? Neen, we kauwen al een jaar op dat idee.

Aline: Lap! Weer één die we niet meer gaan zien.

Albert: Wanneer vertrek je?

Yves: In de zomer van 2000 gaan we mijn broertje bezoeken in New York en enkele weken later kunnen we doorreizen. Intussen hebben we tijd zat om een woonst te zoeken, werk te vinden. We zien elkaar nog. Dag pa, oma. (Gaat richting deur)

Lorena: (Stapt op Albert toe, geeft hem een stevige knuffel. Hij schrikt ervan, bevriest even, ontspant zich dan en klopt haar zachtjes op de rug). Dag Albert. Bedankt voor het feestje. En het lotje, de mooie prijs. Het zal Charlotte weer beter maken. In familie, het maakt niet uit wie wint. Familie wint samen.

Albert: Dag Lenora. (Ze kijkt hem glimlachend aan) Lo… - Rena.

Lorena: (Maakt zich los, geeft ook Aline een korte omhelzing) Dag Aline.

Aline: Meiske…

(Yves en Lorena af. Stilte)

Albert: Een borrel, moe? (Aline schudt het hoofd, Albert neemt de fles, bekijkt ze, zet ze terug). Weet je wat het is met dat zuiders volk? Ze zijn niet zo koud als wij. (Kijkt naar het polsbandje) Ik ben net een kat met een vlooienbandje. Ach, wie weet doet het iets, helpt het wel…

Aline: Je zal minder krabben…

(Stilte)

Aline: Afwassen?

Albert: Morgen.

Aline: Vind ik ook. (Pauze) Yves lost het op. Die is goed in zulke dingen.

Albert: De afwas?

Aline: De toestand met Charlotte: Yves lost dat wel op.

Albert: Yep. (Pauze) Yves… Kijk, daar heb je dat onvoorspelbare weer, dat wisselvallige kantje, waar ik eerder over sprak: nu trekt hij naar Brazilië. Aan mij zal het niet liggen: ik heb al het mogelijke gedaan om hem hier te houden. Zal 't daar beter zijn dan, beter dan hier?

ZICHTZENDING

Aline: Als hij er niet zo over dacht, zou hij niet vertrekken, zoon.

Albert: Ach, mensen ontlopen hun problemen, terwijl je problemen recht in de ogen moet kijken. Enfin, jij zal alvast niet veel last meer van hem hebben.

Aline: Last, ik?

Albert: Zoals hij je vaak op je paard zette. 't Is zoals met rokers: zij die stoppen, zijn naderhand nog het minst tolerant tegenover zij die blijven roken. (Tegen publiek, Aline dommelt intussen in). Als een modelneonazi heeft hij erbij gelopen: leren jekker, kale kop, hakenkruis op de rug… en naderhand mijn moeder maar verwijten dat ze zou hebben mee geheuld met de Duitse bezetter. Alsof *hij* d'er als getuige bij was! Als de Duisters de hand leggen op je hoeve en bijgebouwen, wat doe je dan als vrouw, met je man aan het front? Je schikken. Je probeert te overleven. Ze had onderdak en eten voor de kroost, er groeide een band en ja... van het ene komt het andere zeker…? Je gaat onder dwang samenwerken – collaboreren heet dat naderhand – je gaat op in je taak. (Pauze) Wellicht soms iets te hard. Aline De Berin. Die "berin" sloeg niet op haar zachte aanpak. Hoe dan ook, na de oorlog heeft ze een stevige prijs betaald: haar eigendom in de fik, op straat op een boerenkar voor een tierende menigte kaal geschoren, een priem door haar borst… (Geërgerd:) Er circuleren geschiedenisboeken, met foto's van mijn moeder… ik heb zo'n exemplaar in huis: mijn moeder op de kar… kaalgeschoren… half ontbloot… (Pauze) Ook mijn *naam* was gemaakt: jaren heb ik moeten horen, dat ik de zoon was van een moffenmeid, een Duitse matras. Ik was een waardeloze nakomeling, maar *ik heb het rechtgezet*. Ik klap niets goed. Mensen maken fouten. Maar meer dan Yves mijn zoon is, is zij mijn moeder. Toch, moe? (Kijkt haar aan – ze ligt doodstil in de rolstoel. Spreekt haar toe in crescendo:). Moe? Moe! Ben jij…? (Begeeft zich tot vlak naast haar) Aline?! ALINE DE BERIN!!!

Aline: (Schrikt dwaas wakker en slaat hem op de arm) ZOT! Ne mens zo doen verschieten..!

Albert: Ja, sorry, moe… (Draait zich weg van haar) Ik dacht even… Ik schrok me dood.

(Aline steekt haar tong uit naar publiek – alsof ze hen betrekt in haar ondeugend spel - knipoogt en legt deugdzaam haar vinger op de mond. De kerstboom is nu volledig gedraaid met de niet-gedecoreerde zijde naar het publiek) – FADE-OUD – SPOT op kale KERSTBOOM

DOEK

ZICHTEXEMPLAR

Toelichting:

Plan B. We worden allen geacht een "Plan B" klaar te hebben, of zelfs een "Plan C" om de obstakels op onze levensweg te omzeilen. Maar, impliceert het gebruik van een "Plan B" dan niet dat "Plan A" onvoldoende nauwgezet werd opgesteld en uitgevoerd, dat we reeds uitgaan dat "Plan A" minder slaagkans heeft en dat we ons er - misschien onbewust - minder voor zullen inzetten?

In de context van het verhaal – waarin een "Plan B" niet exclusief voor Yves is voorbehouden, maar op alle personages van betrekking is - zou een "Plan B" niet nodig geweest zijn indien de familieleden openlijk(er) zouden gecommuniceerd hebben.

Yves had zijn zin in de voorzetting van het familiebedrijf duidelijker in de verf kunnen zetten in plaats van gelaten af te wachten. Hij had zijn vader ter verantwoording kunnen roepen m.b.t. de gecreëerde verwachtingen.

Ook Albert had ongetwijfeld zijn duit in het zakje kunnen doen door de relaties met zijn kinderen toe te lichten (Charlotte ⇔ Yves & Henri), de angst om zijn dochter te verliezen, zijn wens naar kleinkinderen,… Wellicht is Alberts drijfveer om de familienaam hoog te houden toe te schrijven aan de houding van zijn moeder tijdens de oorlogsjaren en moet daarom al wat erna volgt (pubergedrag Yves, situatie Charlotte) het daarom zo hard ontgelden?

Charlotte zou zichzelf heel wat leed bespaard hebben mits ze sneller haar problemen had geuit in plaats van een ogenschijnlijke levensvreugde uit te dragen. Voor iemand die buitensporig veel (spontane) ondersteuning krijgt, lijkt ze niet in staat om uit eigen beweging hulp te vragen.

Evenzo had ook Alines persoonlijke geschiedenis mogelijk meer begrip gekregen indien ze niet eenzijdig door stilzwijgendheid werd afgedekt: extreme omstandigheden brengen nu eenmaal onverwacht gedrag voort.

Ook de contactbreuk met Henri heeft wellicht plaats gevonden in de nasleep van een slechte communicatie.

De hele familie Coucke hangt met haken en ogen aan elkaar omdat ze elkaars diepere emoties niet kennen. Het enige buitenbeentje is Lorena, maar zij begrijpt dan ook weinig van de "gekke Belgen".

De vele goedbedoelde gebaren, het geduld, de stille hoop op verandering worden ondermijnd door de vernietigende kracht van het onuitgesprokene. Ondanks deze heftige thema's is er door de tragikomische vorm volop tegengewicht in de vorm van luchtigheid en zwarte humor. Het is dan ook ten zeerste aangeraden het ludieke element voldoende in de spotlights te zetten.

ZICHTZENDING